

Adab i Ahlak

Aktivna Islamska Omladina Linz

UVOD

Hvala i Zahvala pripadaju Allahu I Gospodaru svih svjetova i neka je Selam i salavat na Njegovog miljenika Muhammeda ρ na njegovu časnu porodicu, na njegove ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Poštovana braćo i sestre, poštovani čitaoci predstavljavamo vam nekoliko brošuri sa Šeri'atske akademije Mus'ab ibn Umejr.

Odmah na početku želimo da se zahvalimo svim profesorima i direktoru medrese bratu Abdurrahmanu na velikodušno ustupljenim i čistim (što se tiče autorskih i drugih prava) i djelomično obrađenim tekstovima za ove skripte,

a zatim želimo da preporučimo ove tekstove svim onim koji su željni čistog i ispravnog znanja i studentima svih Šerijatskih medresa.

Napominjemo da će jedan dio sredstava ostvarenih distribucijom ove skripte biti ustupljen Šeri'atskoj akademiji Mus'ab ibn Umejr, a drugi dio će biti upotrebljen za pokrivanje troškova štampanja i u davetske svrhe Inšaallah.

Aktivna Islamska Omladina Linz

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ١

Hvala i zahvala pripada Allahu dželleša'nuhu , a nakon toga salavat i selam na Resula Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, na njegove ashabe Radijellahu anhum, na njegovu časnu porodicu i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Prije svega na samom početku ove naše skromne brošurice u kojoj je jedan dio znanja ili možda uvod u znanje, mi vam srdačno želimo toplu dobrodošlicu, jer je to od sunneta Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, što možemo vidjeti iz slučaja kada mu je došao Safvan radijallahu anhu i rekao da želi da uči i da studira šeri'atsko znanje. Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **"Dobro došao, o ti koji tražiš znanje!"** Dakle, od sunneta je da se poželi dobrodošlica, te vam je mi želimo uz molbu Allahu dželleša'nuhu da nam dadne bereket i da se kasnije širi i uzdiže čisto i ispravno šeri'atsko znanje, a zatim čestitamo vam na odabiru ovoga puta i želimo da budete nasljednici Allahovih I poslanika, jer kaže Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: **"Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika."**

Nasljednici Allahovih poslanika su sa dva aspekta: sa aspekta traženja znanja i sa aspekta prenošenja tog znanja, jer su to radili Allahovi I poslanici. Dakle, suštinska zadaća Allahovih poslanika je bila prenošenje, dostavljanje i objašnjavanje ljudima Allahove dželleša'nuhu Objave.

وَذَكِّرۡ فَإِنَّ ٱلذِّكۡرَىٰ تَنفَعُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٥٥

Kaže Uzvišeni I: ***"Opominji, opomena će koristiti vjernicima."*** (Ed-Dariat, 55. ajet)
Učenjaci su knjige uglavnom počinjali hadisom: "Doista se djela vrednuju prema nijjetu…"

ADAB I AHLAK

E Odnos čovjeka spram drugih dijeli se na tri dijela:

1. Odnos čovjeka sa Gospodarom.
2. Odnos čovjeka sa okruženjem od ljudi, biljaka, životinja.
3. Odnos čovjeka sa samim sobom.

Nauka o adabu i ahlaku tiče se sva tri ova dijela i Islam je uredio sve faze. Rečeno je Selmanu el-Farisiju τ: "Vaš Poslanik ρ vas je poučio svemu!" "Čak i vršenju nužde." Adab i ahlak uređuje ove odnose u svim sferama. Pod ahlak spadaju moralna svojstva kojima se čovjek odlikuje i koja se ispoljava u praksi. Među ostalim temama kojima se bavi ahlak spomenut ćemo lijepo ponašanje, pod koje spadaju osobine poput: iskrenosti, ispunjavanja obećanja i slično. U odnosima prema Allahu Y spadaju: povjerenje u Allaha Y, takvaluk (strah od Allaha), nada i sl.

STANJA I VRSTE SRCA

E Ljudska srca se dijele na tri vrste:

1. Zdravo srce

To je srce koje je uvjet uspjeha i spasa na Ahiretu. Kaže Allah Y u suri Eš-Šu'ara',88-89. ajet: ***"Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spasen biti."***

يَوۡمَ لَا يَنفَعُ مَالٞ وَلَا بَنُونَ ٨٨ إِلَّا مَنۡ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلۡبٖ سَلِيمٖ ٨٩

Zdravo srce je ono srce koje je čisto od svih strasti koje se suprotstavljaju Allahovim Y naredbama i od svake sumnje suprotne onome o čemu nas je Allah Y obavijestio.

2. Mrtvo srce

To je srce u kojem nema života. Srce koje je podložno strastima i prohtjevima, pa čak i ako ona prouzrokuju Allahovu Y srdžbu.

3. Srce koje je živo, ali ima mahana

To srce ima dvije opcije; jednoj se priklonі nekad, a drugoj nekad i povodi se za opcijom koja nadjača.

ŠEJTANOVI PRILAZI ČOVJEKU

1. **Srdžba i strast**

Čovjek gubi kontrolu nad sobom, pa neprijatelj lahko ovlada njim.

2. **Zavist i pohlepa.**

Kaže Poslanik ρ: "Dva gladnija i među stado štetnija vuka od čovjekove pohlepe za imetkom i ponosa prema svojoj vjeri, nisu poslana." Bilježe Ahmed, Daremi, Nesa'i, Tirmizi ga ocjenjuje kao hasen sahih, a Albani kaže da je sahih.

3. **Prejedanje**

Mnoštvo hrane u čovjekovu organizmu povećava strast.

4. **Brzopletost**

U brzopletosti čovjek nema vremena da provjeri ono što radi, zbog čega radi.

5. **Škrtost**

Javlja se iz straha od neimaštine.

6. **Pristrasnost**

Bilo da se radi o mezhebskoj ili da se radi o nekim ljudima, zato što to čovjeka zaslijepljuje da vidi mahane, jer je pristrasan.

7. **Sumnjičenje muslimana**

Npr.: idem ulicom i sretnem brata te zbog fitne oborim pogled i ne nazovem mu selam, jer ga nisam vidio i taj brat kaže:" Taj i taj je ohol," ne selami se samnom. Ovo sumnjičenje je haram i za ovakve i slične stvari musliman je dužan da traži 70 opravdanja za jednu sumnju koju nađem kod brata odnosno sestre, jer to su tajne koje zna samo Allah Y, a ne mi. Liječenje ovih bolesti (sumnjičenja) biva njihovim uništavanjem u korijenu i to čišćenjem srca od njih, a spomenuli smo koje su to bolesti srca i kako ih možemo suzbiti.

STANJA SRCA U ODNOSU NA FITNU

1. Srce ako bude izloženo fitnama i povinuje im se i to je mrtvo srce ili srce koje je bolesno.
2. Srce koje bude izloženo fitnama, ne povinuje im se, to je zdravo srce

ZNAKOVI BOLESTI SRCA

1. Davanje prednosti strasti nad Allahovom Y naredbom.
2. Ne osjećanje grižnje savjesti zbog činjenja grijeha.
3. Zamjena korisnog za štetno, poput zamjene slušanja Kur'ana slušanjem muzike ili zamjene gledanja u knjige sa gledanjem u Allahove Y zabrane.
4. Naklonost prema dunjaluku.
5. Neosjećanje grižnje savjesti zbog nepoznavanja istine.

ZNAKOVI ZDRAVA SRCA

1. Mnoštvo zikra.
2. Zdravo srce podstiče čovjeka na učvršćivanje veze sa Allahom Y.
3. Umaranje tijela u pokornosti Allahu Y i ne osjećanje dosade u tome, te čežnja za tim.
4. Odlazak svih briga ulaskom u namaz i zikr.

Kaže Allah Y u 28 ajetu sure Er-Rad: ***"One koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah pomene, smiruju – a srca se, doista, kad se Allah pomene smiruju!"***

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَتَطۡمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكۡرِ ٱللَّهِۗ أَلَا بِذِكۡرِ ٱللَّهِ تَطۡمَئِنُّ ٱلۡقُلُوبُ ٢٨

Kaže Poslanik ρ: "Moja najveća radost je u namazu."

5. Iskorištavanje vremena.

Bilježi Buharija od Ebu Hurejre τ da je Poslanik ρ rekao: "Dvije blagodati mnogo ljudi propušta: zdravlje i slobodno vrijeme."

6. Vođenje brige o ispravljanju djela, a ne o samom djelu.
7. Tuga ako nas kakvo dobro prođe što ga nismo uradili.
8. Pokornost Allahu Y i samo to
9. Radost zbog osamljivanja sa Allahom Y i suprotan slučaj kad je sa ljudima. Kaže Šafija: "Nisam se raspravljao sa džahilom, a da me nije pobijedio."
10. Allahov govor i govor o Allahu Y su mu najdraži, jer ako se čovjek za nešto priveže, onda najviše govori o tome.

POVODI BOLESTI SRCA

Prvi, najveći i najopasniji razlozi bolesti čovjekova srca su grijesi.
Tragovi koje ostavljaju grijesi:

1. Oni su pomoć šejtanu i drugim neprijateljima protiv čovjeka.
2. Zapečaćivanje srca ako budemo činili mnoštvo grijeha.
3. Slabe srce i tijelo.
4. Netrpeljivost njega prema ljudima i ljudi prema njemu, tako da griješnika ne voli i ne trpi niko.
5. Nestanak stida.

MAHANE JEZIKA

To su mahane koje zadese čovjeka, a produkt su grijeha. Islam podstiče na šutnju i na što manje priče osim u stvarima koje su neophodne.

Bilježe Buharija i Muslim od Ebu Hurejre τ, da je Poslanik ρ rekao: "Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku zaštićeni drugi muslimani."

Kaže Poslanik ρ također: "Čovjek, rob izgovori riječ ne pridajući joj nikakvu važnost i njome će biti bačen u vatru dalje od istoka do zapada, a u drugom rivajetu se kaže: "Baci ga u vatru 70 godina."

1. Govoriti o onome što te se ne tiče.

Kaže Poslanik ρ: "Od lijepog Islama kod čovjeka je da ostavi ono što ga se ne tiče." Tirmizi hasen

Pravilo po pitanju govora o onome što nas se ne tiče je da ne govorimo o stvarima o kojima ako ne bi govorili nećemo učiniti grijeh niti popraviti stanje ili pridobiti korist. Pod ovo spada još i to da govorimo o stvarima koje trebamo, koje nas se tiču, ali bespotrebno dodajemo, osim gdje za to ima potrebe.

2. Gibet

Kaže Allah Y u 12 ajetu sure El-Hudžurat: ***"I ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga, - a vama je to odvratno."***

وَلَا تَجَسَّسُواْ وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًاۚ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُۚ

Definicija gibeta je spominjanje čovjeka u njegovu odsustvu po onome što on mrzi, bilo to pri njemu ili ne. U sahih hadisu se kaže: "Znate li šta je gibet?" rekoše:" Allah Y i Njegov Poslanik ρ najbolje znaju." Reče υ: "Gibet je spominjanje brata po onome što on mrzi," pa neko reče:" A šta ako on to ima pri sebi?" – pa kaže Poslanik ρ: "Ako ima pri sebi to što kažeš, ogovorio si ga, a ako nema, potvorio si ga." Bilježe Ebu Davud i Tirmizi

3. Nemimet (prenošenje tuđih riječi).

Definicija nemimeta je prenošenje riječi među ljudima s ciljem širenja fesada i neprijateljstva. Opšta definicija nemimeta je otkrivanje onoga što je ružno na bilo koji način to bilo. Kaže Poslanik ρ: "Neće ući u Džennet nemmam, onaj ko prenosi tuđe riječi."

E Onaj do koga dođe nemimet treba da uradi sljedeće:

- Da ne vjeruje.
- Da zabrani dalje prenošenje onome koji je njemu donio.
- Da ga zamrzi, naravno ako se ne pokaje i ustraje u svom djelu.
- Da ne sumnja na brata, odnosno sestru.
- Da ne špijunira da bi provjerio.
- Da on sam ne zapadne u nemimet.

4. Hvaljenje

To je spominjanje lijepih i dobrih osobina čovjeka u njegovom prisustvu. Hvaljenje je opasno sa aspekta onog koji hvali i onog koji je hvaljen:

I) **Onaj koji hvali:**

a) Možda će spomenuti ono u što nije siguran i što nije provjerio.

b) Možda će pretjerati u hvali do granica laži.

II) **Onaj kojeg hvali:**

a) Hvala može prouzrokovati oholost i samodopadljivost.

b) Može povjerovati da je dostigao veliki stepen i da onda postane lijen prema činjenju djela.

c) Može početi raditi djela da bi ga ljudi hvalili.

PRETJERANO GLEDANJE

Pod ovim podrazumijevamo bacanje pogleda u potpunosti i gledanje u ono što nije dozvoljeno.

E Mahane pretjeranog gledanja:

1. To je grijeh prema Allahu Y, zato što je Allah Y naredio da se obara pogled.
2. Pretjerano gledanje kvari čovjekovo srce, rastura ga i udaljuje od Allaha Y.
3. Slabi i rastužuje čovjekovo srce.

4. Zamračuje srce (pod ovim se podrazumijeva da srce ne raspoznaje istinu od ne istine).
5. Otvrdnjava srce i zatvara vrata znanja.
6. Dozvoljava ulazak šejtana.
7. Gaflet (nemar) i slijeđenje strasti.
8. Prouzrokuje žalost i tugu, zbog toga što nije u stanju da dobije ono što mu se svidi, niti je u stanju da osabura, jer mu je srce vezano za ono u što mu se oko zagledalo, pa se nađe u kazni između tih posljedica.

Uvodni ders o islamskom Ahlaku

Allah I je htio da islamska risala bude završna i trajna za sve ljude bez obzira na različitost u boji kože, jezika, mjesta i vremena u kome žive, i učinio je da ona sadrži osobitosti i jedinstvene odlike kao što su; sveobuhvatnost, sredina; ***"I tako smo Mi vas učinili srednjim Ummetom da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok."*** (El-Beqare, 143. ajet)

وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَٰكُمۡ أُمَّةٗ وَسَطٗا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ
وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيۡكُمۡ شَهِيدٗاۗ

Zatim savremenost i svrsishodnost u svakom vremenu i u svakom mjestu. Islamsko učenje obuhvata sve strane ljudskog života: On je uredio odnose između pojedinca i Gospodara svjetova, između pojedinca i drugog pojedinca, i odnos prema samome sebi, i ne postoji niti jedna vrijednost, a da je Islam nije spomenuo i poticao na nju, kao što nije ostavio nijednu lošu osobinu, a da nije ukazao na njenu opasnost i naredio udaljavanje od nje, tako da ljudski život u potpunosti bude uređen po božanskom programu, koji ako čovjek primjeni u praksi biva sretan i zadovoljan, a ako ga napusti biva upropašten i nesretan. Lijep ahlak se smatra jednim od temelja na kojim počiva Islam. Sigurnost i zdravlje jednog društva, snaga i

jačina njegovih temelja, zatim ponos njegovih sinova – povezani su sa lijepim ahlakom, kao što je njegova propast proširenost fesada i nereda – povezana sa nedostatkom lijepog ahlaka. Historija nam govori da je svaki narod doživio svoj procvat i napredak onda, kada su njegovi pripadnici bili jake ličnosti i kada su imali uzvišene težnje; kada su posjedovali lijep ahlak i lijepo ponašanje koje je krasilo njihove međusobne veze, na takvim temeljima i sa takvim vrijednostima i principima izgradili su velike civilizacije koje su obilježile historiju, zato ćemo vidjeti da je cjelokupno islamsko učenje protkano govorom o izgradnji ahlaka. Allah I za svoga Poslanika ρ kaže: ***"Zaista si ti na najvišem stupnju ahlaka."*** (El-Kalem 4. ajet)

A Aiša ψ za njegov ahlak kaže: *"Njegov ahlak je bio Kur'an."* (Bilježi Muslim) Poslanik ρ je upitan o djelima zbog kojih će najviše ljudi ući u Džennet, pa je rekao: *"Bogobojaznost i lijep ahlak."* (Bilježi Tirmizi)

Kaže Poslanik ρ u drugom hadisu: *"Najdraži meni i najbliži na Sudnjem danu bit će onaj sa najljepšim ahlakom."* (Bilježi Tirmizi od Džabira τ) Problem koji danas primjećujemo u islamskom svijetu, jeste udaljenost od ahlaka u koji poziva Islam i vidimo da je Islam u jednoj dolini, a muslimani u nekoj drugoj, i njihova pripadnost Islamu u većini se ogleda kroz muslimanska imena i neke običaje, a što se tiče primjene Islama, čvrstog slijeđenja njegovih propisa i rada po njima, to danas nema važnosti kod muslimana. To nam potvrđuje žalosna i crna stvarnost našeg Ummeta i poniženja u kojima žive muslimani od duhovnog pa preko vojnog i naučnog poraza, tako da se muslimani u svim životnim oblastima nalaze na repu karavane. Resul ρ je ukazao na jedan od prvih ciljeva njegovog poslanstva kada je rekao: *"Poslan sam da usavršim moral kod ljudi."* (Buhari i drugi)

I ne samo to, već 'ibadeti koje je propisao Allah Y i koji predstavljaju temelj vjere usmjereni su ka odgoju duše i popravljanju ahlaka. Kur'an i Sunnet Resula ρ otkrivaju nam pravu suštinu ovih 'ibadeta,

tako za namaz Allah Y u Kur'anu kaže: ***"I obavljaj namaz, zaista, namaz odvraća od razvrata i ružnih djela."*** (El-Ankebut, 45. ajet)

وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ

Zatim, zekat nije propisan samo kao porez koji se uzima iz kase ili džepa bogatih, već on ima svoju odgojnu svrhu: ***"Uzmi iz njihovih dobara zekat da bi ih očistio i blagoslovljenim ih učinio."*** (Et-Tewbe, 103. ajet)

خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا

Zato je Resul ρ proširio značenje sadake kada je rekao: *"Osmijeh u lice tvoga brata je sadaka, naređivanje dobra i zabranjivanje zla je sadaka, pokazivanje puta onome ko ga ne zna je sadaka, skloniti smetnju sa puta je sadaka..."* (Hadis bilježi Buhari)
Islam je propisao post i ne gleda na njega samo kao na zabranu jela i pića u određenom vremenu, već ga smatra korakom ka stalnom sprječavanju duše od zabranjenih strasti i ružnih djela, zato kaže Poslanik ρ: *"Ko ne ostavi lažni govor i rad po njemu, Allah Y nema potrebe za njegovim ostavljanjem jela i pića."* Hadždž nije samo putovanje radi posjete svetih mjesta, već kako kaže Allah Y: ***"Hadždž je u određenim mjesecima; onom ko se obaveže da će u njima obavljati hadždž nema snošaja sa ženama i nema ružnih riječi, i nema svađe u danima hadždža. A za dobro koje učinite Allah zna. I onim, što vam je potrebno za put, snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobojaznost. I Mene se bojte, o razumom obdareni!"*** (El-Beqare, 197. ajet)
Zašto Islam naglašava toliku potrebu za ahlakom i odgojem duše? Zato što, kada je Allah I stvorio dušu ljudsku, stvorio je sa njom i mogućnost činjenja dobra i zla. Zato kaže Allah I: ***"I duše i onog koji je stvori pa joj put dobra i put zla shvatljivim učini, – uspjet će***

samo onaj ko je očisti, a biće izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi!" (Eš-Šems, 7-10. ajet)

وَنَفۡسٖ وَمَا سَوَّىٰهَا ٧ فَأَلۡهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقۡوَىٰهَا ٨ قَدۡ أَفۡلَحَ مَن زَكَّىٰهَا

I Allah I je odredio da ovaj izbor prati nagrada ili kazna: ***"Uspio je onaj ko je očisti"...*** Uspjeh pripada onima koji su razumjeli cilj stvaranja, a to je 'ibadet Allahu I u punom značenju te riječi, i koji su upoznali u isto vrijeme zapreke na putu ostvarivanja cilja, a jedna od najvećih zapreka je nefs (ljudska duša), pa su požurili da je očiste i isprave i postali su vođe dušama koje idu kuda im oni narede, a što se tiče onih koji se nisu posvetili čišćenju duše i koji su dušama prepustili uzde, oni su dobrovoljno pristali da budu robovi svojih duša iako su ih majke rodile slobodnim, tako su upropastili svoj dunjaluk i Ahiret, jer su strast svoju za boga svog uzeli. Zato kažemo da je prava ludost da se čovjek nada nečemu, u ovom slučaju nagradi na Ahiretu, a ne ulaže trud da to postigne. Usporedio je ovakvog čovjeka Mustafa Rafi'i sa luđakom koji se utapa u vodi, rekavši: *"Teško njemu, sličan je budali koji se utapa u vodi i koji je ugledavši obalu daleko od sebe ostao u valovima nadajući se da će obala doplivati do njega, a obala je ostala na svom mjestu dok se ahmak utopio u vodi, zato plivaj jadan ne bio i spasi se, jer zemlja je tebi podčinjena, a i vječna obala (spasa), traži od insana, koji je insan da je dosegne trudom, a ne odmaranjem, – radom, a ne leškarenjem, da se zadiše od umora, a ne od smijeha, da se zagrcne od uzdaha zbog grijeha, a ne od ispijenih čašica, da se natopi znojem džihada, a ne mirisnim uljima strasti i slasti."* Rečeno je: *»Ko smatra da ima boljeg zaštitnika od Allaha I, taj ne zna ništa o Allahu, a ko smatra da ima većeg neprijatelja od svoje duše, taj ne zna ništa o svojoj duši.«*

Znanje i njegova vrijednost:

1) 'Ilm je dokaz Allahove I blagodati, kojom On I obasipa koga hoće od robova Svojih. Ta je blagodat dobro i za dunjaluk, i za

Ahiret. Ulema su najbolji ljudi u svom vremenu, preko njih Allah I upućuje ljude nakon poslanika, i ljudi se ugledaju na njih i njihov ahlak, i njihovo ponašanje utiče na ljude. Ono što je važno za 'ilm jeste čišćenje nijeta u njegovom traženju i ovo je ulema nazvala *"edeb prema Allahu"* zato čovjek neće biti istinski odgojen ako ne očisti nijet u 'ibadetu, i njegov 'ibadet nema nikakve vrijednosti. Trebaš, o ti koji učiš, dobro razmisliti šta ćeš reći kad sretneš Allaha Y, i upita te: *"Šta si htio sa znanjem?"*

2) Odgoj po edebu 'ilma. Onaj koji uči znanje ne smije dozvoliti da uči Sunnet Resula ρ, a da ga ne prakticira, a zatim druge poziva da to slijede, jer nema hajra u čovjeku koji nosi 'ilm, a ne radi po njemu. ***"Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, pa ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! – A Allah neće ukazati na pravi put narodu koji neće da vjeruje."*** (El-Džumu'a, 5. ajet)

مَثَلُ ٱلَّذِينَ حُمِّلُواْ ٱلتَّوۡرَىٰةَ ثُمَّ لَمۡ يَحۡمِلُوهَا كَمَثَلِ ٱلۡحِمَارِ يَحۡمِلُ أَسۡفَارَۢاۚ بِئۡسَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِۚ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٥

I zato budi jedan od dvojice; ili zauzet sobom, ili zauzet drugim nakon što završiš sa sobom, i čuvaj se da ne budeš onaj koji će biti zauzet popravljanjem stanja kod drugih prije nego što popraviš sebe. Jedan od edeba* 'ilma jeste slušanje znanja.

***Edeb znači lijepo ophođenje.**

Kaže Allah I Musau υ: ***"Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj! Izuj, zato, obuću svoju, ti si, doista, u blagoslovljenoj dolini Tuva. Tebe sam izabrao, zato ono što ti se objavljuje slušaj !"*** *(Ta ha, 12 i 13. ajet) Skidanje obuće je edeb prema svetom mjestu gdje Allah I naređuje*

Musau υ da skine obuću, a slušanje je edeb prema govoru. Neki učenjaci su rekli: "Bojimo se da onome ko nema edeba prema 'ilmu ne propadnu djela a da i ne osjeti," *kao što kaže Allah I:* ***"O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite."*** *(El-Hudžurat, 2. ajet)*

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَرۡفَعُوٓاْ أَصۡوَٰتَكُمۡ فَوۡقَ صَوۡتِ ٱلنَّبِيِّ وَلَا تَجۡهَرُواْ لَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ كَجَهۡرِ بَعۡضِكُمۡ لِبَعۡضٍ أَن تَحۡبَطَ أَعۡمَٰلُكُمۡ وَأَنتُمۡ لَا تَشۡعُرُونَ ﴿٢﴾

To se odnosi na onaj edeb prema Sunnetu i poslije smrti Poslanika ρ.

3) Upornost u traženju znanja. Šta to znači? Mi znamo koliko je ulema prve generacije bila uporna u traženju znanja, čak su u to vrijeme kad su bile jako slabe veze među ljudima (nisu imali nikakvih sredstava da putuju), osim da pješke idu ili na kamilama – iz Džezire u Egipat kod Džabira τ da uzmu samo jedan hadis. I kad je riječ o iskrenosti mi često puta to samo zapišemo i pređemo preko toga. Kako je Allah I digao spomen na ljude koji su bili iskreni prema Njemu. Gdje su sad ti ljudi? Gdje je Ibn Tejmijje, Ibnul-Kajjim, Ebu Hanife, Ahmed ibn Hambel. Nema ih, davno su pomrli, ali su i sad živi; njihova se djela i sad čitaju i iščitavaju, proučavaju kao da su tu. Zašto? Zato što su učili znanje radi Allahovog zadovoljstva. Imam Malik kad je pisao svoj Muvetta, rekli su mu ljudi: Zašto to pišeš? (Stotinu muvetta ima danas u našem vaktu) – Imam im odgovori: *"Allah prima od iskrenih."* I jedino je njegov Muvetta danas poznat, nema nijednog drugog. Zato su i danas živi likovi ovih velikana Ummeta koji su svoj trud, sposobnosti, vrijeme i život utrošili u radu za Allahovu I vjeru.

4) Ponavljanje i pitanje. Upitan je Ibn Abbas τ: *"Kako si dostigao stepen 'ilma?"* Na što je on odgovorio: *"Allah mi je podario razborito srce i jezik koji stalno pita."* Kaže Uzvišeni I: ***"...Reci: Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!"*** (Ez-Zummer, 9. ajet)

قُلۡ هَلۡ يَسۡتَوِي ٱلَّذِينَ يَعۡلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعۡلَمُونَۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ﴿٩﴾

"...i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je darovano znanje. – A Allah dobro zna ono što radite." (El-Mudžadele, 11. ajet)

يَرۡفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ دَرَجَٰتٖۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ

E Kaže Ibn Abbas τ: *"Ulema je iznad običnih mu'mina 700. stepeni, a između svakog stepena je 500. godina hoda."*

E ***"...A Allaha se boje od robova Njegovih – učeni."*** (Fatir, 28. ajet)

إِنَّمَا يَخۡشَى ٱللَّهَ مِنۡ عِبَادِهِ ٱلۡعُلَمَٰٓؤُاْۗ

Ovdje nije spomenut ***'hauf'*** kao strah, nego ***'hašjeh'***, a to je posebna vrsta straha kojeg posjeduje samo ulema – strah zbog znanja;

spoznaje Allahovih I imena, svojstava, i što god bolje to poznaje sve se više Allaha I boji.

E Prenosi se od Ebu Umameta τ da je Resul ρ spomenuo dvojicu ljudi; pobožnjaka i učenjaka, i rekao: *"Prednost alima nad pobožnjakom je kao moja prednost nad najslabijim od vas. Allah i meleki i stanovnici nebesa i Zemlje, pa čak mrav u svom mravinjaku i riba u vodi mole za onoga ko ljude poučava dobru."*

E Neki učenjaci su govorili: *"Da mi je znati šta je postigao onaj kome je promaklo znanje, a šta je promaklo onom ko je postigao znanje?"*

Od Ebu Musaa el Eša'ria τ se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Primjer upute i znanja, s kojim me je Allah poslao, jeste kao primjer (obilne) kiše koja padne na zemlju (različite kvalitete). Dobra (plodna) vrsta zemlje primi vodu, te iz nje izraste bujna trava i bilje. Neplodna zemlja primi i zadrži vodu, pa Allah od nje da korist ljudima, te je oni piju, poje (stoku) i (zalijevaju) biljke. (Treća vrsta) jesu doline i ponori koji, niti vodu zadržavaju, niti na njima trava raste. To je primjer onoga koji je podučen i upućen u spoznaju vjere Allahove i koji se okoristio onim s čim me je Allah poslao, pa ga je spoznao i (druge) podučavao, kao i primjer onoga koji zbog toga nije ni glavu podigao i nije prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslat."* (Muttefekun alejhi)

Hasan el Basri je rekao: "Da nije uleme ljudi bi bili kao stoka." *A Mua'z ibn Džebel τ kaže:* "Proučavajte znanje, jer je proučavanje znanja 'hašjeh', njegovo traženje 'ibadet, istraživanje (studiozno) džihad, podučavanje drugih sadaka, i ono je najbolji prijatelj u samoći." *Rekao je Ka'b τ:* "Allah Y je objavio Musau υ: "O Musa, uči hajr i podučavaj druge hajru, jer Ja onima koji uče hajr i druge podučavaju osvijetlim kaburove tako da ne osjećaju samoću."

Alim kome ne koristi znanje

Kaže imam Šafija: *"Nisam se raspravljao sa džahilom, a da me nije pobijedio."* Znaj, da raspravljanje o nekoj temi s ciljem da budeš samo pobjednik i da se pokažeš pred drugima prouzrokuje loš ahlak i ne oslobađa čovjeka od oholosti, *udžba* (samodopadljivosti) i rijaa, jer je u većini slučajeva, posebno danas, ljudima cilj s naukom isticanje i pohvala, i čitav život utroši u tome da bude stalno u centru pažnje, a Resul ρ kaže: *"Najgoru kaznu na Sudnjem danu imat će alim kome nije koristilo njegovo znanje."* Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Ko izučava nauku kojom se traži zadovoljstvo Uzvišenog Allaha, samo da bi njome dobio ovosvjetska dobra, neće osjetiti ni miris Dženneta na Sudnjem danu."* (Ebu Davud, sahih)

Adabi učitelja i učenika

E Što se tiče učenika on prije svega mora da se očisti i oslobodi lošeg ahlaka, jer je 'ilm 'ibadet srca. Na učeniku je da se čvrsto veže za učitelja i da mu se preda poput bolesnika, koji se predaje u ruke doktora. Kaže Alija **τ:** *"Od prava alima su; da ga selamiš prije drugih ljudi, da njega posebno pozdraviš, da sjedneš pred njega, da ne pokazuješ rukama pred njim, da ne namiguješ očima, da ne postavljaš mnoga pitanja (zapitkivanja), da mu ne pomažeš u odgovoru, da mu ne dosađuješ kad je umoran, da ga ne uzimaš za odjeću kada ustane, da ne otkrivaš njegovu tajnu, da ne ogovaraš nikoga pred njim, da ne istražuješ njegove pogreške, ne govori mu nikada čuo sam toga i toga da kaže tako i tako, ili taj čovjek kaže suprotno od tebe, ne suprotstavljaj mu se zbog vašeg dugog prijateljstva, ne opisuj kod njega nijednog alima, ne uzdiži se od hizmeta njemu, jer je on poput palme s koje stalno očekuješ da nešto padne na tebe."*

E A što se tiče učitelja on treba da bude ljubazan sa učenicima i da se ophodi s njima kao sa svojom djecom. Da ne traži nagradu, nadoknadu i zahvalnost već da ih podučava radi Allaha I. Da ne smatra da je u prednosti nad njima i da je on blagodat za njih, već da njih smatra boljim od sebe, jer su predali svoja srca i pripremili ih za sijanje sjemena 'ilma da bi se tako približili Allahu I. Učenjaci selefa nisu htjeli uzimati hedije od svojih učenika.
Učitelj treba odvraćati učenika od lošeg ahlaka na najljepši način, a ne putem korenja i grđenja, jer to umanjuje poštovanje (njega kao učitelja). On je dužan da upozna intelektualne mogućnosti učenika i da vodi računa o njima. On mora biti taj koji će prakticirati ono što zna. Allah I kori židove zbog takvih osobina: ***"Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite? Zar se opametiti nećete?"*** *(El-Beqare 44. ajet)*

﴿أَتَأۡمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلۡبِرِّ وَتَنسَوۡنَ أَنفُسَكُمۡ وَأَنتُمۡ تَتۡلُونَ ٱلۡكِتَٰبَۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ﴿٤٤﴾

Rekao je Alija τ: "Slomiše me dvojica ljudi; bestidan i nemoralan učenjak i pobožan neznalica."

Pokvarena ulema i ulema Ahireta

E Pokvarena ulema je ulema koja uči nauku radi dunjalučkih užitaka i postizanja ugleda i položaja. Ebu Hurejre τ prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ko uči znanje s kojim se postiže Allahovo Y lice da bi postigao dunjalučku korist neće osjetiti Džennetskog mirisa." *A neki učenjaci su rekli:* "Na smrti će se najviše kajati učenjak koji je zloupotrijebio znanje." *A od svojstava učenjaka Ahireta su da znaju da je dunjaluk prezren, a da je Ahiret veličanstven, i oni daju prednost Ahiretu nad dunjalukom. Njihove riječi nisu u suprotnosti sa njihovim djelima i oni žude za korisnim znanjem koje će im donijeti sreću na obadva svijeta. Šekik Belhi je rekao Hatimu:*

"Družio si se sa mnom dugo vremena, pa šta si naučio?" – *Naučio sam osam stvari:*

1) Gledao sam u stvorenja i vidio sam da svaka osoba ima onog koga voli, pa kad ga donesu do kabura napusti ga njegov miljenik, zato sam učinio da moj miljenik budu moja dobra djela kako bi i u kaburu bio sa mnom.

2) Obratio sam pažnju na riječi Uzvišenog: ***"I dušu od strasti uzdržao."*** *– pa sam se trudio da odvratim dušu od strasti kako bih ustrajao u pokornosti Allahu I.*

3) Vidio sam da svaki čovjek koji ima nešto vrijedno, čuva tu vrijednost, pa sam se vratio riječima Uzvišenog: ***"Ono što je kod vas prolazno je, a ono što je kod Allaha vječno je."*** *(En-Nahl, 96. ajet) I kad god sam imao nešto vrijedno, žrtvovao sam to radi Allaha Y da bih to imao kod Njega.*

4) Vidio sam kako ljudi žude za imetkom i položajem i ugledom, pa sam razmislio o riječima Uzvišenog I: ***"Kod Allaha je najugledniji onaj ko ga se najviše boji."***

إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ

(El-Hudžurat, 13. ajet) I radio sam na tome da budem bogobojazan – kako bih kod Allaha I bio ugledan.

5) Vidio sam ljude kako zavide jedni drugima, pa sam razmislio o riječima Uzvišenog,: ***"Mi smo im podijelili životne potrebe."*** *(Ez-Zuhruf, 32. ajet)*

نَحۡنُ قَسَمۡنَا بَيۡنَهُم مَّعِيشَتَهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ

6) Vidio sam da ljudi ne prijateljuju međusobno, pa sam razmislio o ajetu u kojem Allah I kaže: ***"Zaista vam je šejtan otvoreni neprijatelj, pa ga uzmite za neprijatelja."*** *(Fatir, 6. ajet)*

إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لَكُمۡ عَدُوّٞ فَٱتَّخِذُوهُ عَدُوًّاۚ

Ostavio sam neprijateljstvo, pa uzeo šejtana za neprijatelja.

7) Vidio sam ljude da iscrpljuju svoje duše u traženju opskrbe, pa sam razmislio o riječima Uzvišenog I: ***"I nema nijednog živog bića na Zemlji, a da ga Allah ne hrani."*** *(Hud, 6. ajet)*

۞وَمَا مِن دَآبَّةٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزۡقُهَا

I posvetio sam se Njegovom I pravu kod mene, a ostavio sam ono na šta se On Y obavezao.

8) Vidio sam ljude da se oslanjaju na trgovinu i zdravlja svojih tijela, pa sam se ja oslonio na Allaha I.

Sidk – Istinoljubivost

E Ovo je govor o sidku – istinoljubivosti i ovo je kapljica iz mora iskrenih Allahovih Y robova. Želimo da zahvatimo iz tog čistog izvora sidka, kako bi se pomogli na našem putu izgradnje ahlaka i kako bi se svrstali među one kojima će koristiti njihov iman i sidk: ***»Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spasen biti.«*** (Eš-*Šua'ra, 88/89.) Riječ sidk se mnogo puta spominje u Kur'anu što znači da ima ogromnu važnost na vagi islamskog ahlaka. Kada čitamo Kur'an vidjet ćemo da je sidk povezan sa plemenitim svojstvima kao što su bogobojaznost, pravednost i strpljivost. Život sa iskrenošću i sa iskrenima je blagodat čiju suštinu ne poznaju osim sretnici koji su*

kušali slast iskrenosti i pili sa tog izvora, živeći čistim i sigurnim životom. Sidk je svojstvo koje se postiže mudžahedom *(borba sa samim sobom), odricanjem i odgojem, i obaveza je da se musliman podući sidku i da podučava druge kako bi takvi bili ljudi budućnosti. Prenosi se od Abdullaha ibn Amira τ da je rekao:* "Zvala me je majka jednog dana, dok je Poslanik ρ sjedio u našoj kući, govoreći: »Dođi, da ti dam nešto.« »Šta želiš da mu daš?« – upitao je Poslanik ρ. »Datulu.« – odgovori moja majka. »Kada mu ne bi dala ništa, bila bi ti upisana laž u knjigu tvojih djela.« *Od Abdullaha ibn Omera τ se prenosi da je Resul ρ rekao:* "Ako se kod tebe nađu četiri svojstva – ne uznemiravaj se zbog dunjaluka: "Čuvanje emaneta, sidk, lijep ahlak i poštena zarada." *Zaista, sidk je put od putova opskrbe i put uspjeha širine u prsima i rahatluk srca, kaže Resul ρ:* "Iskren i povjerljiv trgovac će biti sa poslanicima, iskrenima i šehidima." *(Bilježi Tirmizi od Ebu Sei'da el Hudrija τ) Učenjaci jezika definirali su sidk ovako:* "To je podudarnost riječi i djela i onoga o čemu se govori." *Ako fali jedan od ovih šartova to više nije sidk, zato se može reći:* "Ovaj čovjek govori istinu, s obzirom na ono o čemu priča," *ili slagao je zbog toga što njegove riječi nisu u skladu sa djelima, zato Allah Y naziva munafike lažljivcima, iako su potvrdili da je Muhammed ρ Allahov Poslanik, ali su svojim srcima poricali njegovo poslanstvo i krivo se zaklinjali da bi im muslimani povjerovali. Kaže Uzvišeni I:* ***"Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: »Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov Poslanik!« – I Allah zna da si ti, zaista, Njegov Poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci."*** *(El-Munafikun, 1. ajet) Allah I u ovoj suri govori o lošem ahlaku munafika i njihovim lažima i naziva ih munaficima, jer jedno govore, a drugo rade. Sidk je temelj i stup imana u Allaha I i poslanstvo Muhammeda ρ, a temelj nifaka je laž, njegov stup je spletkarenje, kukavičluk i sljepoća srca, zbog toga se iman, ili sidk i laž ne mogu spojiti u jednom srcu. Kaže Allah I:* ***"Allah će reći: »Ovo je Dan u kome će iskrenima od koristi iskrenost njihova biti; njima će džennetske bašče, kroz koje teku rijeke, pripasti, vječno i dovijeka će u njima ostati. Allah će zadovoljan njima biti, a i oni Njim. To će veliki uspjeh biti!«*** *(El-*

Maide, 119. ajet) Sidk je temelj vjere i života jednog naroda. On je uzrok uspona i progresa, ljubavi i međusobnog pomaganja. Islam je došao da uredi društvo na temeljima sidka i da ga učini sretnim, kročeći ovim putem, čija je vrlina hrabrost u iznošenju istine. Riječ sidk, zajedno sa svojim izvedenicama spominje se u Kur'anu 154 puta. Neki učenjaci kažu da je es-siddik – onaj kod kojeg ima mnogo sidka, drugi kažu da je to onaj koji nije nikada slagao, a treći kažu to je onaj ko je iskren u riječi i vjerovanju i čiji sidk se potvrdi u djelu. Kako kaže Uzvišeni Y: ***"Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!"*** *(En-Nisa', 69. ajet)*

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ
وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّٰلِحِينَۚ وَحَسُنَ أُوْلَٰٓئِكَ رَفِيقٗا ٦٩

Postoji pet stanja sidka o kojima govori Kur'an, kaže Allah I: ***"I reci: »Gospodaru moj, učini da umrem, da si Ti zadovoljan mnome i učini da iz mrtvih ustanem, a da si Ti zadovoljan mnome, i daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći!«*** (El-Isra', 80. ajet) ***"I učini da me po lijepim spominju oni što će poslije mene doći."*** (Eš-Šua'ra, 84. ajet)

Pet stanja sidka:

1. i 2) Mudhale sidkin, muhradže sidkin – *ulazak i izlazak.*

3) El-lisanu sidkin – *lijep spomen.* ***"I učini da me po lijepim spominju oni što će poslije mene doći."*** (Eš-Šua'ra, 84. ajet)

4) Kademe sidkin: ***"Zašto je čudno ljudima što Mi objavljujemo jednom između njih: »Opominji ljude! A vjernike***

obraduj divnom nagradom kod Gospodara njihova!« Nevjernici govore: »Ovaj je, zaista, pravi čarobnjak!« (Junus, 2. ajet)

5) Makade sidkin: ***"Oni koji su se Allaha bojali bit će u džennetskim baščama i pored rijeka na mjestu u kome će biti zadovoljni, kod Vladara Svemoćnoga."*** (El-Kamer, 54/55. ajet)

- Prvo i drugo stanje da ulazak sa istinom budu sa istinom i na istini, zatim na Allahovom Y putu i sa Njegovim zadovoljstvom radi uzdizanja Allahove vjere, kao što je bio Poslanikov ρ izlazak na Bedr i kao što je bila hidžra Poslanika ρ.

- Treće stanje znači pohvalu i lijep spomen kod drugih ljudi zbog sidka, kao što kaže Uzvišeni: ***"I darovasmo im svako dobro i učinismo da budu hvaljeni i po dobru spominjani."*** (Merjem, 50. ajet)

- Četvrto stanje, neki učenjaci prevode kao Džennet: ***"Zašto je čudno ljudima što Mi objavljujemo jednom između njih: »Opominji ljude! A vjernike obraduj divnom nagradom kod Gospodara njihova!« Nevjernici govore: »Ovaj je, zaista, pravi čarobnjak!«*** (Junus, 2. ajet)
Neki kažu da se to odnosi na Šefa'at Poslanika ρ za vjernike, a neki kažu da su to dobra djela s kojima se želi Allahovo I zadovoljstvo i Džennet.

- Peto stanje znači Džennet ili mjesto koje će postići bogobojazni, to je sigurno mjesto u kojem će uživati mu'mini i dušom i tijelom kod Gospodara Y milostivog.

Sidk ima šest stepeni i upotrebljava se u šest značenja:

1) Sidk jezika i govora.

2) Sidk u nijetu i namjeri.

3) Sidk u odluci.

4) Sidk u provođenju odluke.

5) Sidk u djelima.

6) Sidk u svim vjerskim obavezama.

- *Sidk jezika ili govora* – odnosi se na informaciju ili vijest koju neko saopći bez obzira bila ona vezana za prošlost ili budućnost.

- *Sidk u nijetu i želji* – vraća se na iskrenost prema Allahu Y u svim situacijama i ako se s njim pomiješa bila šta drugo, to više nije sidk.

- *Sidk u odluci* – koja u sebi sadrži dobro. Nekada čovjek donese odluku da će učiniti nešto, pa kaže: Ako mi Allah Y podari imetak, podijelit ću ga kao sadaku, ili ako mi Allah I podari znanje, radit ću po njemu i druge podučavati itd.

- *Sidk u provođenju djela* – ovdje znači da nema kolebljivosti. Nekada duša odluči da nešto izvrši, ali kod izvršavanja dolazi do kolebanja, jer poteškoća nije u obećanju i odluci već u izvršavanju i tada čovjeka često puta nadvladaju strasti i ne dođe do izvršenja odluke, zbog toga Allah Y hvali one koji su ostali pri svojoj odluci. ***"Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju – nisu ništa izmijenili."*** (El-Ahzab, 23. ajet)

مِّنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ رِجَالٞ صَدَقُواْ مَا عَٰهَدُواْ ٱللَّهَ عَلَيۡهِۖ فَمِنۡهُم مَّن قَضَىٰ نَحۡبَهُۥ
وَمِنۡهُم مَّن يَنتَظِرُۖ وَمَا بَدَّلُواْ تَبۡدِيلٗا ٢٣

Rekao je Ebu Seid Ahmed ibn Isa Haraz: *Vidio sam u snu dva meleka koji su sišli sa nebesa i upitali me: »Šta je sidk?« Rekao sam: »To je ispunjavanje ugovora.« A oni su odgovorili: »Istinu si rekao, i digli su se ka nebu.«*

- *Sidk u djelima* – to znači da čovjek ne laže u djelima, tako da mu njegova djela nisu u neskladu sa njegovom nutrinom. Kaže Jezid ibn Haris: *"Kada se kod čovjeka izjednače vanjsko i unutrašnje stanje, to je adl, a kada njegova unutrašnjost bude bolja od vanjštine, to je fadl (dobrota), a ako njegova vanjština bude bolja od unutrašnjosti to je džewl (nepravda)."* Rekao je Ukbe ibn Abdul Gafir: *"Kada se kod čovjeka slažu vanjština i unutrašnjost Allah se hvali melekima govoreći: Ovo je moj istinski rob."* Abdul Vahid ibn Zeid Basri kaže za Hasana el Basrija, rahimehullah: *"Ako bi nešto naređivao, on je bio najrevnosniji u činjenju tog djela, a ako bi nešto zabranjivao, bio bi najudaljeniji od toga, i nisam vidio čovjeka da su mu unutrašnjost i vanjština sličniji kao kod Hasana."*

- *Sidk u svim stvarima vjere* – što predstavlja najveći stepen sidka kao što je sidku u strahu, nadi, zuhdu, zadovoljstvu, ljubavi, tevekkulu itd. Jedan od islamskih učenjaka je rekao: *"Sidk je reći istinu u situaciji kada prijeti smrt."* A Ebu Se'id el Kureši kaže: *"Iskren je onaj koji je pripravan za smrt, a ne stidi se da njegova tajna bude otkrivena."* Rečeno je: *"Stvarno značenje sidka jeste da budeš iskren na mjestima gdje te ne može spasiti ništa osim laž."* Najbolje sredstvo za ulazak u Džennet jeste sidk, zato kaže Resul ρ: *"Ja jamčim kuću u donjem dijelu Dženneta onome ko ostavi svađu makar bio u pravu i kuću u srednjem dijelu Dženneta ko ostavi*

laž makar i u šali, i kuću u centralnom dijelu Dženneta ko bude lijepog ahlaka."

E Upitan je Lukman υ: "Čime si postigao to što imaš (od mudrosti)?" Odgovorio je: »Istinitim govorom, ispunjavanjem emaneta i ostavljanjem onoga što me se ne tiče.« (Kurtubi Behdžetul-medžalis)

E Ashabi su se trudili koliko su god mogli da budu od iskrenih i sidk je bio temelj njihovog govora, 'ilma, djela i međusobnih odnosa, znali su dobro da se kod mu'mina mogu naći neka loša svojstva, ali su bili sigurni da mu'min ne može biti lažov. Safvan ibn Muslim prenosi da je upitan Poslanik ρ: *"Može li mu'min biti kukavica? »Da.« Odgovorio je. A može li biti lažov? »Ne.«* (Bilježi Malik u svom Muvettau)

E Ubade ibn Samit τ prenosi od Poslanika ρ da je rekao: *"Obavežite mi se na šestoro, ja vam garantiram Džennet!" Istinitost u govoru, ispunjavanje obećanja, izvršavanje povjerenih zadataka, čuvanje stidnih mjesta, obaranje pogleda i suzdržavanje ruku."* (Bilježi Ahmed)
Kako god su ashabi znali vrijednost sidka, također su znali opasnost laži i licemjerstva zato su bježali od toga bojeći se da ne upadnu u grijeh. Prenosi se od Huzejfe ibn Jemana τ da je rekao: *"Zaista, bi čovjek u vrijeme Poslanika izgovorio samo jednu riječ s kojom bi postao munafik, a je čujem od vas u jednom danu na desetine puta."*
Sidk je vrhunac kreposti i pohvalnih djela, dok je laž temelj grijeha i poroka, kaže Er-Ragib el-Isfahani: *"Sidk je jedan od ruknova opstanka svijeta. On je osnova dobrih dijela, temelj poslanstva i posljedica bogobojaznosti. Da nije sidka nevažeći bi bili propisi. Onaj ko je poznat po laži taj je lišen čovječnosti i u njegov govor se ne može pouzdati, a ako se ne može pouzdati u njegov govor, onda je on beskoristan, a ako ne koristi, onda postaje kao stoka ili gori, jer stoka ako ne može koristiti svojim jezikom, ne može ni štetiti, a lažov*

štetu donosi, a ne koristi." Jedan od književnika je rekao: *"Nema sablje bolje od istine, niti podrške bolje od sidka."*

Islamsko bratstvo

Bratstvo u ime Allaha I je poslije imana najbolji dar od Gospodara svjetova, to je blagodat koju Allah I usađuje u srca iskrenih, čistih i bogobojaznih robova, Njegovih stvorenja. Kaže Uzvišeni I: ***"I On je sjedinio srca njihova. Da si ti potrošio sve ono što na Zemlji postoji, ti ne bi sjedinio srca njihova, ali je Allah sjedinio, - On je zaista silan i mudar."*** (El-Enfal, 63. ajet)

وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ۚ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مَّآ أَلَّفْتَ
بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

Zatim govor Allaha I: ***"Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na pravom putu istrajali."*** (Ali 'Imran, 103. ajet)

وَٱعْتَصِمُوا۟ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا۟ ۚ وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا وَكُنتُمْ عَلَىٰ
شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Islamsko bratsvo je imanska snaga koja u dubini duše budi plemenita osjećanja ljubavi, uvažavanja i povjerenja kod svih onih koji su povezani vezom islamske akide. Ovaj bratski osjećaj je uzrok za uzimanje pozitivnog, životnog stava kroz međusobno pomaganje (posebno u teškim trenucima), udruživanje, samilost, opraštanje i udaljavanje od svih negativnosti i izbjegavanje svega što može nanijeti štetu bratu muslimanu ili muslimanskom društvu, zato je bratstvo u ime Allaha I svojstvo koje je neodvojivo od imana i osobina koja je pratilac bogobojaznosti. I nema bratstva bez imana, niti imana bez bratstva, kao što nema prijateljstva bez bogobojaznosti i obrnuto. Tvrdnju da nema bratstva bez imana potvrđuju riječi Allaha I: ***"Zaista su mu'mini braća."*** (El-Hudžurat, 10. ajet) A dokaz da nema prijateljstva bez takvaluka su riječi Uzvišenog I: ***"Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili."*** (Ez-Zuhruf, 67. ajet)

ٱلۡأَخِلَّآءُ يَوۡمَئِذِۭ بَعۡضُهُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوٌّ إِلَّا ٱلۡمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

I kada se kod muslimana nađu iman i bogobojaznost bez iskrenog bratstva i prijateljstva takav iman je krnjav i ta bogobojaznost je samozamišljanje ili samo-pretpostavka. Dokaz za ovo jeste hadis: *"Niko od vas neće biti potpuni vjernik dok ne bude želio svome bratu što želi i samom sebi."* (Bilježe Buharija i Muslim) Ljudska duša koja je zasnovana na imanu i pomiješana sa bogobojaznošću, istog trenutka kad se sretne sa sebi sličnom dušom ona osjeća bliskost, i ne samo to, nego se te duše spoje kao da su jedna duša i srca se zbliže kao da su jedno srce. Na ovakvo značenje islamskog bratstva aludira hadis u kome kaže Poslanik ρ: *"Ljudi su poput ruda, zlata i srebra, najbolji u džahilijetu su najbolji i u Islamu kada se pouče propisima vjere, a duše su regrutirane vojske; one koje se poznaju, zbliže se i ujedine, a one koje se ne poznaju razdvoje se."* (Bilježe Buharija i Muslim)

Odlike islamskog bratstva

Pošto je islamsko bratstvo božanski dar i sveta stvar i pošto je neodvojivo od imana i ima pozitivan trag na islamsko društvo – Allah I je dao toj osobini odlike; visok stepen i nagradu kako bi postakao sinove Islama da se drže tog bratstva i da ga ljubomorno čuvaju.

Od tih odlika su:

1) Njihova lica su svijetla. Rekao je Poslanik ρ: *"Zaista među Allahovim robovima ima ljudi koji nisu ni poslanici, ni šehidi, a na Sudnjem danu će im zavidjeti poslanici i šehidi – zbog njihovog mjesta kod Allaha I. Rekli su ljudi: »Obavijesti nas o njima, o Allahov Poslaniče!« A on ρ reče: »To su ljudi koji su se voljeli u ime Allaha, a nije ih vezalo krvno srodstvo, niti dunjalučki imetak, vallahi, njihova lica su svijetla i oni su na svjetlu, neće se bojati kada se drugi budu bojali i neće tugovati kada drugi budu tugovali.«* (Bilježi Ebu Davud)

2) Opraštaju im se grijesi. Muhammed ρ je rekao: *"Kada musliman sretne brata muslimana i rukuju se spadaju s njih grijesi kao što lišće spada sa drveća pri jakom vjetru, i opraštaju im se grijesi makar ih bilo poput morske pjene."* (Bilježi Taberani)

3) Oni će biti u hladovini Allahovog Arša na Sudnjem danu. Imam Muslim u svom Sahihu bilježi hadis u kojem je Resul ρ rekao: *"Allah I će reći na Sudnjem danu: Gdje su oni koji su se voljeli u Moje ime, danas ću ih staviti u Svoj hlad kada nema drugog hlada, osim Moga hlada."*

4) Oni su u Džennetu i njima pripada Allahovo I zadovoljstvo. Kaže Poslanik ρ: *"Ko obiđe bolesnika ili posjeti brata po vjeri,*

dozove ga glasnik i kaže mu: »Častan si i častan je tvoj hod, i pripremljen ti je određen stepen u Džennetu.« (Bilježi Tirmizi)

5) Oni su osjetili slast imana. Rekao je Muhammed ρ: *"Ko bude posjedovao tri osobine osjetit će slast imana: »Da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog, da voli drugog muslimana samo u ime Allaha i da mrzi povratak u kufr kao što mrzi da bude bačen u Vatru.«* (Bilježe Buharija i Muslim)

Šartovi islamskog bratstva

Islamsko bratstvo ima svoje šartove i svoje temelje bez kojih se ne može uspostaviti, niti potvrditi, niti će bez njih biti primljeno kod Allaha I, od tih šartova mi ćemo nabrojati najvažnije:

1) Da to bratstvo bude samo radi Allaha I, a neće biti takvo dok se ne očisti od svih ličnih koristi i interesa, i kada se oslobodi od toga onda to bratstvo daje svoje plodove koji ostavljaju pozitivan trag na islamsko društvo. Ono što upućuje na nužnosti iskrenog odnosa prema bratu jeste predaja koju bilježi Muslim, kada je melek upitao čovjeka koji je pošao u zijaret bratu: *"Gdje si pošao i imaš li neki cilj ili interes u toj posjeti?"* – *"Ne."* – odgovori. *"Osim što ga volim u ime Allaha I. Ja sam upravo izaslanik od Allaha I* – reče mu melek – *da ti kažem da te Allah I voli, kao što ti voliš svoga brata u ime Allaha."*

2) Da to bratstvo bude zasnovano na islamskom programu, a neće biti takvo, dok se oni koje se vole u ime Allaha I ne obavežu na vraćanje Kur'anu i Sunnetu u svim situacijama. Zbog istinskog razumijevanja i primjene islamskog bratstva u vrijeme Resula ρ, kada bi se dvojica ashaba srela, ne bi se razišli dok ne bi jedan drugom proučili suru El-Asr. To znači da su se oni obavezali na slijeđenje islamskog programa; na iman i dobra djela, i na preporučivanje istine i sabra. Zbog sadržaja i značenja ove sure imam Šafija je rekao: *"Da od Kur'ana nije objavljeno ništa osim sure El-Asr, ljudima bi bilo*

dosta." I kada islamsko bratstvo bude takvo, onda će svaki musliman ili muslimanka biti živi mushaf koji hoda zemljom, u svom ponašanju, ahlaku i odnosu sa drugim ljudima.

3) Da to bratstvo bude zasnovano na nasihatu u ime Allaha I, a neće biti takvo sve dok brat ne bude ogledalo svome bratu, tako da ako jedan drugog vidi u dobrom djelu, da ga potiče i hrabri da ustraje na tome, a ako vidi i primijeti kod njega neke nedostatke, da ga tajno nasihati i traži da se pokaje i popravi. Od Džerira ibn Abdullaha τ se prenosi da je rekao: *"Dao sam bej'u Resulu ρ da ću klanjati namaz, davati zekat i savjetovati svakog muslimana."* (Bilježe Buhari i Muslim)

4) Da bratstvo bude zasnovano na pomaganju i u dobru i u zlu, a neće biti takvo dok svaki musliman ne bude saučestvovao i u radosti i u žalosti drugog muslimana, tako da se raduje kad se njegov brat raduje i da tuguje kad on tuguje. Kaže Poslanik ρ: *"Musliman je muslimanu brat, neće mu nasilje učiniti, niti će ga izdati, ko bude pomogao bratu muslimanu Allah I će njemu pomoći, ko otkloni tugu bratu muslimanu Allah I će otkloniti njegovu tugu na Sudnjem danu, ko pokrije sramotu brata muslimana Allah I će pokriti njegovu na Sudnjem danu."*

Sredstva produbljivanja i učvršćivanja islamskog bratstva

Islam je postavio praktične principe i pozitivna sredstva koja jačaju bratsku vezu i povećavaju međusobnu ljubav, ta sredstva su:

a) Ako voli brata muslimana neka mu to kaže, kao što stoji u hadisu: *"Ako čovjek voli svoga brata neka ga obavijesti o tome."* (Bilježe Ebu Davud i Tirmizi)

b) Ako se raziđu ili rastave da traži da uputi dovu za njega u odsutnosti. Bilježe Ebu Davud i Tirmizi da je Omer τ tražio dozvolu

od Poslanika ρ za umru, pa mu je on dozvolio i rekao: *"Ne zaboravi nas brate u dovi."*

c) Da ga susretne nasmijanog lica. Od Ebu Zerra τse prenosi da je rekao Poslanik ρ: *"Ne potcjenjujte ni jedno dobro djelo, pa makar to bio i osmijeh u lice tvoga brata."* (Bilježi Muslim)

d) Ako sretne brata muslimana da požuri sa rukovanjem ili da ga pretekne u rukovanju. Od Bera'a ibn Aziba τ se prenosi da je rekao Poslanik ρ: *"Neće se dvojica muslimana sresti i rukovati a da im Allah ne oprosti grijehe prije nego se raziđu."* (Bilježi Ebu Davud)

e) Česti zijareti braći muslimanima – kaže Poslanik ρ da je Allah I rekao:*"Moja ljubav je zagarantirana onima koji se vole u Moje ime, koji se sastaju u Moje ime i koji se pomažu u Moje ime."*

f) Da mu da hediju ako je u mogućnosti. Prenosi Enes ibn Malik τ da je rekao Poslanik ρ: *"Djelite jedni drugima hedije, jer one prouzrokuju ljubav, a odagnavaju mržnju."*

g) Da ispunjava sva prava s kojim ga je Allah I zadužio.

Primjeri islamskog bratstva kroz historiju

Islamsko bratstvo je bilo temelj i uzrok najljepših odnosa kako među pojedincima tako i u cjelokupnom islamskom društvu kroz slavnu islamsku historiju. Mi ćemo navesti neke od tih primjera.

Primjeri islamskog bratstva na polju solidarnosti i samilosti

Rekao je Muhammed ibn Ishak: *"Ljudi su u Medini živjeli i bili su opskrbljivani hranom, a nisu znali odakle i ko im to donosi, pa*

kada je umro Zejnu-l-abidin ibn Husejn nisu više dobijali tu hranu i saznali da je on bio taj koji im je noću donosio hranu, i kada je umro na njegovim ramenima se vidio trag od nošenja tereta te hrane." Prenosi se da je Lejs ibn Sa'd bio bogat čovjek i imao je 70. 000 dinara godišnjeg prihoda i sve je to dijelio kao sadaku, tako da su ljudi govorili da on nije obavezan davati zekat. Jedanput je kupio kuću i poslao je svog slugu da preuzme ključeve od te kuće, a on je u kući zatekao jetime koji su ga zaklinjali Allahom I da ih ostavi u kući – kada je to čuo Lejs poručio im je da kuća pripada njima i bašta oko kuće.

Primjeri na polju nesebičnosti

Imam Gazali spominje u svome *Ihjau* od Abdullaha ibn Omera τ da je rekao: *"Jednom od ashaba neko je poklonio ovčiju glavu, pa je on rekao taj i taj je preči od mene i poslao je njemu, i obišla je sedmoricu ljudi dok se nije vratila onom prvom čovjeku."*

Primjeri na polju blagosti i opraštanja

Prenosi se da je Zejnu-l-abidin izišao jednog dana u mesdžid, pa je čuo čovjeka kako ga psuje, nakon čega su njegovi mladići potrčali da ga istuku – on im je to zabranio i prišao je tom čovjeku i rekao: *"O čovječe, ja sam mnogo gori od onoga što ti kažeš, i ako imaš potrebu da ti kažem o sebi ono što ne znaš, ja ću ti kazati, pa se postidio ovaj čovjek, a onda je Zejnu-l-abidin skinuo svoj ogrtač i dao mu uz ogrtač još hiljadu dirhema, pa je ovaj čovjek rekao: »Svjedočim da si ti potomak Allahovog Poslanika ρ.«* Prenosi se također da je sluga prosuo vrč vode, koji je pao njemu na nogu i povrijedio ga, pa kad je ovaj vidio da se naljutio, rekao mu je sluga: *"Oni koji sebe u srdžbi savlađuju."* – a Zejnu-l-abidin je odogovorio: *»Savladao sam srdžbu.«* – a sluga reče: *"I koji praštaju ljudima."* reče on: *»Oprostio sam ti.«* – sluga reče: *"Allah voli dobročinitelje."* – *»Oslobađam te u ime Allaha, reče Zejnu-l-abidin.*

Primjeri ljubavi

Prenosi se da je Ebu Hanife imao komšiju koji bi svako veče kad bi se vratio sa posla pio i pjevao – i jedno veče Ebu Hanife se začudio kad nije čuo glas svog komšije, pa se sutradan raspitivao za njega i rekli su mu da ga je policija odvela u zatvor. Otišao je Ebu Hanife kod namjesnika Kufe i ovaj ga je pustio. Kad su izišli rekao je Ebu Hanife: *"Jesmo li te izdali? – pa reče: »Ne, vallahi, neka te Allah I nagradi za ovo dobro djelo, pa je opet ispjevao stihove: ne šteti mi što sam usamljen kod plemenitog komšije, dok su drugi ljudi poniženi, jer nemaju komšije kao ja...«*

Primjeri na polju žrtve i davanju imetka

Bilježi Taberani u svome *Kebiru* da je Omer τ uzeo 400 zlatnika, stavio ih u zavežljaj i rekao svome slugi: *"Idi, nosi ovo Ebu Ubejdi ibn Džerrahu τ i sačekaj da vidiš šta će s njima uraditi. Otišao je mladić i predao mu novac, a Ebu Ubjede τ je rekao: »Nek se Allah I smiluje Omeru τ, i pozvao je slugu i naredio mu da sve to podijeli.« Mladić se vratio Omeru τ i ispričao mu taj slučaj. Zatim je tu istu svotu poslao Mu'azu ibn Džebelu τ, pa je i ovaj uradio isto što i Ebu Ubejde τ - i kad mu je žena vidjela da će on sve podijeliti rekla je: »Subhanallah, mi smo siromasi, ostavi i nama nešto!« – pa je on uzeo preostala dva dinara i bacio ih njoj u krilo. Kad se mladić vratio Omeru τ i ispričao mu slučaj – Omer τ je rekao: »Oni su braća, oni su jedni od drugih.«* U vremenu hilafeta Omera τ desila se velika suša i nestašica hrane, a karavana iz Šama, koja je brojala hiljadu deva, natovarenih raznovrsnom hranom, stigla je u Medinu.Karavana je bila vlasništvo Osmana r.a.. Pa su trgovci požurili da otkupe od njega karavanu. *"Upitao ih je koliko dajete? – odgovorili su: "5 % na svaki artikl." Kaže Osman τ: »Ja znam Onoga Koji daje više od vas.« A oni rekoše: »Nama je nepoznato da neko daje više od 5 %.« – a on reče: »Ja znam Onoga koji daje za svaki dirhem 700 dirhema i više:* ***"Oni koji imanja svoja troše na***

Allahovom putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. – A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjerno dobar i sve zna." (El-Beqare, 261.ajet) *– i uzimam vas za svjedoke da ova karavana i sve što je na njoj pripada siromasima Medine kao sadaka.«* – Kako da ne budu takvi kad su živjeli u vremenu nubuvveta (poslanstva) i pili sa njegovog čistog izvora, oni su ljudi koji su Kur'an pretočili u praksu, tako da je kadija (sudija) među njima sjedio dvije godine, a ne bi imao niti jednog spora – oni su bili istinska braća, oni koji su Kur'an uzeli za svoju Uputu i svjetlo.

Plodovi islamskog bratstva u izgradnji ponosa i slavne historije

Poznato je svima da istinsko islamsko bratstvo, kada se provede u praksi, čini društvo sretnim, ponosnim i uglednim – i ono daje svoje neizmjerno velike plodove, od tih plodova su:

1) Uspostava islamskog jedinstva – što znači vezivanje ljudi preko islamske akide i bogobojaznosti. Poznata je islamska parola koja se ne mijenja: ***"Zaista su mu'mini braća."*** (El-Hudžurat, 10. ajet) – I islamski princip koji je stalan: ***"Kod Allaha je najbolji onaj koji Ga se najviše boji."*** (El-Hudžurat, 13. ajet) – I islamski Šeri'at koji svako drugo povezivanje među ljudima, na osnovu nacije, porijekla, klase, države, lične koristi itd. – naziva džahilijetskim udruživanjem a dokaz za ovo je kur'anski ajet: ***"Reci: Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Posalnika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grešnicima neće ukazati na pravi put."*** (Et-Tewba, 24. ajet) – U riječima Uzvišenog I: ***"Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša"*** – je aluzija na vezu po naciji ili po porijeklu, a u riječima: ***" i žene vaše, i rod vaš "*** – je aluzija na tazbinsku vezu, zatim: ***" i imanja vaša koja ste stekli "*** – je aluzija na ličnu korist: ***" i kuće vaše u***

kojima se prijatno osjećate " – je aluzija na veze državljanstva, zemlje. Ovo potvrđuje hadis Poslanika ρ: *"Nije od nas ko poziva u nacionalizam, i nije od nas ko se bori pod zastavom nacionalizma, i nije od nas ko umre pod zastavom nacionalizma."* (Bilježi Ebu Davud)

2) Sljedeći plod islamskog bratstva jeste širenje Islama diljem zemaljske kugle. Nema sumnje da islamsko bratstvo koje je zasnovano na ispravnom razumijevanju božanske akide, vodi ka istinskom oslobađanju čovjeka i stvara ili čini od zajednice, odnosno društva, ketibe koje vode džihad radi uzdizanja Allahove I riječi na Zemlji, ne očekujući ništa drugo osim dvoje; ili pobjedu ili šehadet na Allahovom I putu. Tako su islamsko bratstvo razumijele prve generacije, pa su za kratak vremenski period sa svojom da'wom dosegli granice Sinda (oblast blizu Kine), Indije, Kine i Španije.

Sa ovim islamskim bratstvom muslimani su srušili s trona Kisru i Kajsara i izvojevali veličanstvenu pobjedu na Zemlji uz Allahovu I pomoć, sa ovim islamskim bratstvom Ukbe ibn Nafi' je došao sa islamskom vojskom do obala Atlanskog okeana i kazao riječi koje su ušle u historiju: *"Gospodaru Muhammedov ρ, da nije ovoga mora osvojio bih sav dunjaluk na putu uzdizanja Tvoje riječi, Gospodaru posvjedoči!"* Sa ovim islamskim bratstvom Kutejbe el-Bahili je stigao od krajnjeg Istoka i ušao u Kinu, pa mu je rekao jedan od njegovih drugova: *"Zašao si duboko, o Kutejbe, u mongolsku (Tursku) teritoriju, a događaji su sad za tebe, sad protiv tebe."* – pa je rekao Kutejbe: *"Samo zbog sigurnosti u Allahovu pobjedu ušao sam u ovu teritoriju i kada istekne rok ne vrijedi ti poputnina."*

Rađanje i razvoj islamske kulture i civilizacije

Islam je kao nijedna druga vjera i ideja uspio okupiti pod svoju zastavu ljude različitih boja, nacija i kategorija, i dozvolio je svakom od njih da ravnopravno učestvuje u izgradnji islamske države i da zauzme određeni položaj u društvu bez obzira bio on Arap ili nearap.

Među njima nema razlike osim u bogobojaznosti. Poslanik ρ je pobratimio Bilala ibn Rebbaha i Halida ibn Ruvejha ψ i pobratimio je svog oslobođenog roba Zejd ibn Harisa i amidžu Hamzu, Selmana el-Farisiju i Ebu Derdaa, Amara ibn Jasira i Huzejfu ibn Jemama ψ (jedan od uglednih ljudi) i mnogi oslobođeni robovi su u vrijeme Poslanika ρ vršili određene funkcije, kao što je Bilal τ često bio namjesnik Medine. Usami ibn Zejdu τ (Ibn Haris) je Poslanik ρ povjerio ulogu vojskovođe čiji su vojnici bili Omer, Ebu Bekr i ostali ashabi ψ, dok je u isto vrijeme ljudima iz najuglednijih plemena zabranjivao vlast i funkciju, kao što je bio slučaj sa Ebu Zerrom el-Gafarijem τ. Učenjak Ibn Ebi Lejla spominje svoj razgovor sa namjesnikom Kufe koji se zvao Isa ibn Musa, a bio je poznat po nacionalizmu (isticao je arapsku naciju). Upitao me je: *»Ko je najveći fekih (učenjak) Basre?«* – rekao sam: *»Hasan el-Basri i Muhammed ibn Sirin.«* – *»A ko su oni?«* – upitao je. *»Robovi.«* – rekao sam. *»A ko je najveći fekih Mekke?«* – *»Ata ibn Ebi Rebbah, Mudžahid, Se'id ibn Džubejr i Sulejman ibn Jesar.«* – rekao sam. *»A ko su oni?«* – upita. *»Robovi.«* – odgovorio sam. *»A ko je najveći fekih Medine?«* – ljutito upita. *»Zeid ibn Eslem, Muhamed ibn Munkedir i Nafijj ibn Ebi Nudžejh.«* – odgovorio sam. *»A ko su oni?«* – upita. *»Robovi.«* – rekao sam. *Pa mu je pocrvenjelo lice od srdžbe i pitao je: »A ko je fekih Jemena?« »Tavus i Ibn Munebbih.«* – rekao sam. *»A ko su oni?«* – upita. *»Robovi.«* – rekao sam. *Pa je skočio sa svoga mjesta od srdžbe i upitao: »A ko je fekih Šama?«* – *»Mekhul.«* – rekao sam. *»A ko je on?«* – upita. *»Rob.«* – rekao sam. *Pa se povećala njegova srdžba, pocrnjelo mu je lice i upitao je »A ko je fekih Kufe?« – i vallahi, da se nisam bojao njegove srdžbe rekao bih Ammar ibn Ebi Sulejman i Hakem ibn Utbe, pa sam rekao Ibrahim en-Nehaji i Amir eš-Šabi.«* – *»A ko su oni?«* – upita. *Pa sam rekao: »Arapi.«* – pa je rekao: *»Allahu ekber.«* Sve ovo je dokaz da je islamsko bratstvo jedan od velikih uzroka što je islamski Ummet dostigao veličinu i ponos i što je dostigao vrhunac u 'ilmu, tako da je kršćanska Evropa stoljećima uzimala sa tog čistog izvora znanja i spoznaje koji se zove islamska civilizacija. Molimo Allaha I da muslimane ponovo okupi

pod zastavu Kur'ana i Sunneta i da ih ujedini oko riječi tewhida i da njihovo islamsko bratstvo dođe do punog izražaja i da pokaže svoju snagu kao što je bilo u vrijeme uspona Islama.

Emanet

Kad govorimo o emanetu moramo reći da je to dio lijepog ahlaka i temelj na kojem počiva zgrada vjere. Emanet je nužna i nasušna potreba ljudskog društva i u tome nema razlike između vladara i podanika, oficira i vojnika, bogataša i siromaha, muškaraca i žena. Emanet je čast za bogataša, ponos za siromaha, obaveza za službenika, glavnica imetka za trgovca, tajna uspjeha za običnog radnika i izvor sreće i zadovoljstva na obadva svijeta. Emanet se ne ograničava samo na ugovore ili stvari koje ljudi povjeravaju jedni drugima. U islamskom Šeri'atu emanet ima široka značenja, a sva ta značenja imaju za cilj jedno, a to je svijest i spoznaja da je čovjek odgovoran za ono što mu je povjereno pred Gospodarom svjetova, u skladu sa hadisom: *"Svi ste vi pastiri i svi ćete biti odgovorni za svoje stado."* (Bilježi Buhari) Vođa je pastir i biće odogovoran za svoje stado. Čovjek je pastir u svojoj porodici i bit će odgovoran za svoje stado. Žena je pastir u kući svoga muža i bit će odgovorna za svoje stado. Emanet je obaveza koju su muslimani oporučivali jedni drugima tražeći pomoć od Allaha I da im omogući da sačuvaju emanet. Pred odlazak na put jedni drugima bi govorili: *"Neka Allah sačuva tvoju vjeru i tvoj emanet i završnicu tvojih dijela."* (Bilježi Tirmizi) – A Enes ibn Malik τ veli: *"Nije nam Poslanik ρ nikada održao hutbu a da nije rekao: »Nema imana onaj ko nema emaneta, niti dina onaj ko ne poštuje ugovor.«* (Bilježe Ahmed, Taberani i Bezzar) Poslanik ρ se u dovi utjecao Allahu I od gladi i izdaje, odnosno pronevjere, jer jedno znači upropaštavanje dunjaluka, a drugo upropaštavanje vjere. Emanet je izvršavanje svakog posla ili svakog djela koje sadrži pokornost Allahu I, a ostavljanje svega onoga što je grijeh prema Allahu I, svejedno radilo se o 'ibadetu ili odnosima među ljudima. Emanet koji je povjeren ljudima nije nimalo lahak. To je ogromna blagodat, ali i obaveza koju ne mogu nositi neozbiljni ljudi. Zato ćemo na prvom mjestu spomenuti taj osnovni

emanet kojeg Allah I spominje u Kur'anu: ***"Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lakomislen."*** (El-Ahzab, 72. ajet)

إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا ٱلْإِنسَٰنُ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

To je dakle emanet vjere i od njega zavisi sve ostalo. Kompletan ljudski život i sva značenja emaneta proizilaze iz ovog emaneta, jer je iman risala koju je Allah I povjerio ovom Ummetu i mi smo njeni nosioci. Nebesa, Zemlja i planine su odbili prihvatiti ovaj emanet, jer je on težak i opasan – on zahtjeva trud, odricanje i ustrajnost. U okviru ovog ajeta emanet bi mogao značiti svijest i spoznaju da je Allah I Er-Rakib (kontrolor ili nadziratelj). To podrazumijeva stalni strah od Allaha I. Islamski pjesnik Nablusi je savjetujući svoga sina rekao: *"Kada se osamiš u tmini noći i duša te pozove na grijeh, postidi se Allaha I i reci: »Gospodar tmine me vidi.«* Da li se mi ponašamo tako u svim situacijama; u osami, u društvu, na poslu, s knjigom, u porodici i da li uistinu osjećamo da nas Allah I vidi u svakoj situaciji i na svakom mjestu? Ovo su pravilno shvatile prve generacije, tj. shvatili su emanet vjere i onda su sve ostale emanete lahko nosili. Navešćemo primjer Omera τ koji je sam sebe udarao štapom, plakao i govorio: *"Omere, ili ćeš se bojati Allaha I istinskom bogobojaznošću ili će te Allah Y kazniti kako nikoga nije kaznio."* Zbog toga se može reći da svi 'ibadeti ulaze u emanet. Tako je namaz emanet i to je ono što je između tebe i Allaha I. Navodi se u hadisu: *"Allah se smije trojici, a jedan od njih je čovjek koji dugo putuje, pa kad se zaustave da se odmore i kad svi zaspu on ustaje i klanja, pa Allah I kaže melekima: »Pogledajte ovog Moga roba, ustao je i traži od Mene da mu oprostim, pa budite svjedoci da sam mu oprostio.«* Takav je slučaj i sa postom,

hadždžom, zekatom i ostalim 'ibadetima. Emanet je čovjekov život i svi njegovi organi: jezik, oči, uši, pamet, ruke, noge, polni organi itd., kao što kaže Uzvišeni: ***"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati."*** (El-Isra', 36. ajet)

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُوْلَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾

Od značenja emaneta jeste stavljanje svake stvari na mjesto koje joj odgovara i nepovjeravanje položaja onome ko ga nije dostojan. Od Ebu Zerra τ se prenosi da je rekao Poslaniku ρ: *"O Allahov Poslaniče, zašto me ne postaviš na neko odgovorno (rukovodeće) mjesto?" – a on me je udario po ramenu rekavši: »O Ebu Zerre, ti si slab, a to je emanet, a na Sudnjem danu poniženje i kajanje, osim onoga ko ga uzme s pravom.«* Onaj ko pravilno razumije svrhu života saznat će da vlast nije čast, već briga i odgovornost. Zbog toga je Omer ibn Abdulaziz, rahimehullah, plakao kada su ga izabrali za halifu, a Harun er-Rašid, rahimehullah, je na samrti govorio: *"O Ti, čija vlast nikada ne prolazi, smiluj se onome čija je vlast prošla!"*

Upravljanje i vlast u Islamu ima svoje uvjete:

1) Čuvanje.

2) Znanje.

3) Snaga.

4) Emanet.

Zato Jusuf υ kaže kada je tražio vlast: ***"Zaista sam ja čuvaran i znan."*** Kaže Poslanik ρ: *"Onaj ko postavi nekoga na odgovorno*

mjesto, a među njima čovjek s kojim je Allah I zadovoljniji da bude na tom mjestu, iznevjerio je Allaha, Poslanika ρ i mu'mine." (Bilježi Hakim) U drugom hadisu kaže: *"Nema nijednog emira (vođe) kojem je povjerena stvar muslimana, a on se ne bude brinuo za njih i ne bude ih savjetovao, a da mu neće biti zabranjen ulazak u Džennet sa njima."* Onaj narod koji ne drži do emaneta, u njemu se brzo proširi mito, korupcija, zanemarivanje odgovornosti, postavljanje na položaj onih koji ga nisu dostojni, a to je predznak Sudnjeg dana. Prenosi se da je čovjek pitao Poslanika ρ: *"Kad će Sudnji dan?"* – a on je odgovorio: *»Kada budu pronevjeravani emaneti očekuj Sudnji dan.« – "A kad će se to desiti?" – »Kad se odgovorni poslovi povjere onima koji ih nisu dostojni.«* – odgovori Poslanik ρ. (Hadis bilježi Buhari) Od emaneta je čuvanje bračne tajne, jer je po Islamu veza između muža i žene časna i sveta stvar, i ono što se dešava među njima mora ostati tajna za sve druge ljude, makar bili najbliža rodbina. Esma bintu Jezid, radijallahu anha, prenosi da je bila kod Poslanika ρ zajedno sa ostalim ženama i muškarcima (slušali su predavanje), pa je rekao Poslanik ρ: *"Možda neki čovjek priča drugima o svom odnosu sa ženom ili možda neka žena priča o odnosu sa svojim mužem, pa su ljudi zašutjeli i oborili glave, a ja sam rekla: "Jeste, o Allahov Poslaniče, zaista, i oni i one pričaju o tome." – a Poslanik ρ reče: »Ne činite to, jer onaj ko to čini liči šejtanu koji sretne šejtanicu pa sa njom ima odnos dok ljudi gledaju.«* (Hadis bilježi Ahmed) A u drugom hadisu kaže Poslanik ρ: *"Zaista je najveća izdaja kod Allaha na Sudnjem danu to da čovjek priđe svojoj ženi, a zatim drugima priča o tome."* (Bilježi Ahmed) Od emaneta je da čovjek ne iskorištava položaj na koji je postavljen radi lične koristi, uzimajući više nego što mu pripada i koristeći mito pod imenom hedije. Onaj ko čuva vjerno emanet je na stepenu mudžahida, kako kaže Resul ρ: *"Radnik koji bude postavljen na određeno mjesto, pa tom mjestu da njegovo pravo i uzme svoje pravo je poput mudžahida na Allahovom putu sve dok se ne vrati kući."* Prenosi se od Abdullaha ibn Mes'uda τ da je rekao: *"Ubistvo na Allahovom putu briše sve grijehe osim emaneta."* Doći će čovjek na Sudnjem danu (koji je bio

ubijen na Allahovom I putu), pa će mu biti rečeno: *»Ispuni svoj emanet!«* – a on će reći: *"Kako Gospodaru kad je dunjaluk prošao?"* – a onda će biti naređeno da ga odvedu na pusto mjesto gdje će mu biti pokazan njegov emanet kojeg je iznevjerio, pa će ići za njim dok ga ne stigne, i stavit će ga na svoja pleća, odnosno leđa, a on će mu nakon toga skliznuti i ići za njim vječno. Od značenja emaneta je izvršavanje obaveza s kojima je čovjek zadužen i briga o povjerenim stvarima. – Suprotno tome je izdaja emaneta i to je ono što je snašlo Ummet danas kao jedan od velikih musibeta i što je najavio Resul ρ u svome hadisu, kojeg prenosi Huzejfe ibn Jemam τ: *"Zaspat će čovjek i bit će isčupan emanet iz njegovih prsa od kojeg će ostati samo trag poput mrlje ili tačke na papiru, zatim će ponovo zaspati pa će biti isčupan emanet iz njegovog srca od kojeg neće ostati ništa osim neznatnog traga poput žulja na ruci. Ljudi će međusobno trgovati i poslovati i niko od njih neće ispunjavati emanet i govorit će u tom i tom mjestu postoji povjerljiv čovjek ili sin toga i toga je povjerljiv čovjek, a također će govoriti za njega: nema boljeg, postojanijeg i pametnijeg od njega, a u njegovom srcu neće biti imana ni koliko zrna gorušice."* U emanet spada čuvanje i prenošenje 'ilma – Allah I upozorava na skrivanje 'ilma: ***"One koji budu tajili jasne dokaze, koje smo Mi objavili, i pravi put, koji smo u Knjizi ljudima označili, njih će Allah prokleti, a proklet će ih i oni koji imaju pravo da proklinju."*** (El-Beqare, 159. ajet)

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡتُمُونَ مَآ أَنزَلۡنَا مِنَ ٱلۡبَيِّنَٰتِ وَٱلۡهُدَىٰ
مِنۢ بَعۡدِ مَا بَيَّنَّٰهُ لِلنَّاسِ فِي ٱلۡكِتَٰبِ أُوْلَٰٓئِكَ يَلۡعَنُهُمُ ٱللَّهُ
وَيَلۡعَنُهُمُ ٱللَّٰعِنُونَ ١٥٩

Od emaneta u znanju je i to kada čovjek iznese svoje mišljenje, a zatim dođe do dokaza koji pobija njegovo mišljenje i koji je ispravniji, da se vrati na jasan dokaz.

Od emaneta u 'ilmu jeste da kada budeš upitan pitanjem na koje ne znaš odgovor da kažeš "ne znam" i da ne misliš da će to ostaviti negativan trag na slušaoca. Hejfem ibn Džemil kaže: *"Bio sam kod imama Malika ibn Enesa kojem je postavljeno četrdeset i osam pitanja i za trideset i dvoje je rekao ne znam."* Ovdje se moramo ponovo vratiti na iman, bogobojaznost, jer je to ono što određuje odnos mu'mina prema životu i u čemu se razlikuje od nevjernika. Nevjernički vojnik se boji oficira, radnik direktora, a ako njih nema spreman je ukrasti i izdati emanet ma koliki bio, dok se vjernik boji samo Allaha I, a svoje pretpostavljene od ljudi poštuje i sluša u onome što je dobro – on ne može zamisliti da njegov život bude potrošen za dunjalučku platu, niti je zadovoljan da se umara i znoji radi dunjaluka. On radi svaki posao u ime Allaha I i radi nagrade na Ahiretu, zato svaki posao radi kako treba, čuva tajnu, odgaja djecu ili učenike, brine se o povjerenim emanetima svjestan da će za sve to biti pitan na Sudnjem danu. Čovjek vjernik je na svom poslu kao i u 'ibadetu (kao u namazu), zna da ga Allah I gleda i da će ga pitati za to kao za namaz. Da bi se emanet čuvao i izvršio moraju se ispuniti tri uvjeta:

1) Čovjek mora posjedovati istinsko vjerovanje (jekin – ubjeđenje).

2) Svjestan da je Allah I Er-Rekib.

3) Jedenje halal imetka.

Samoobmana i njene vrste i stepeni

Postoje ljudi koji su obmanuti ovodunjalučkim životom, pa kažu: gotovina je bolja od kredita, dunjaluk je gotovina, a Ahiret je kredit ili dobit na odgodu i ova vrsta ljudi je na najvećem stepenu samoobmane, a to je stepen kafira (nevjernika) u Allaha I. Što se tiče obmane grješnika koji su na ispravnoj akidi, oni su saučesnici sa nevjernicima u pogledu ove obmane, jer su dali prednost dunjaluku nad Ahiretom s tim što je njihov slučaj lakši, jer osnov imana

zabranjuje im vječni ostanak u Džehennemu. Ima grješnika koji su obmanuti sa strane Allahove I milosti, pa kažu: *"Allah Y je plemenit i milostiv i mi se uzdamo u Njegovu milost, a možda će nam pomoći i to što su naši očevi i djedovi bili vjernici"* – ulema je na ovo odgovorila riječima: *"Ko se nada nečemu on to i traži, a ko se boji nečega on od toga bježi, a onaj ko se nada oprostu uz ustrajno griješenje je obmanut čovjek."* Čudno li je to kako ljudi postupaju; prve generacije su mnogo radile i bojale se, a naše generacije su i pored malo djela sigurni u spas, kao da ljudi danas više znaju o Allahovoj I milosti od Poslanika ρ i onih koji su ga slijedili. Zar su sljedbenici Knjige ukoreni riječima Uzvišenog: ***"I uzeli su mrvice ovoga svijeta i govorili bit će nam oprošteno."*** (El-A'raf, 169. ajet) – i zbog čega drugog osim zbog ovakvog stanja i postupka. Oni ljudi koji su obmanjeni zbog dobrote njihovih roditelja i nadaju se da će im to koristiti na Sudnjem danu – neka se sjete Nuha υ i njegova sina, Ibrahima υ i njegova oca, Muhammeda ρ i njegove majke i drugih primjera koji govore da će čovjek biti nagrađen ili kažnjen na osnovu svojih djela.

U samoobmanu upadaju najčešće četiri vrste ljudi:

a) Ulema.

b) Pobožnjaci.

c) Sufije.

d) Bogataši.

Vrste obmanute uleme:

a) Jedna od vrste obmanute uleme su oni koji su se usavršili u Šeri'atskim naukama, ali su zapostavili svoje organe i njihovo čuvanje od grijeha i obavezivanje na pokornost Allahu I. Njih je obmanulo njihovo znanje i misle da kod Allaha imaju veliko mjesto,

a da pogledaju okom *besire* vidjeli bi da je znanje sredstvo s kojim se ne želi ništa drugo osim djelo, Allah I kaže: ***"Spašen je onaj ko svoju dušu očisti."*** (Eš-Šems, 9. ajet)

قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ﴿٩﴾

– a nije rekao: *Spašen je onaj ko zna kako se duša čisti.* Neka se takav sjeti kur'anskog ajeta u kome Allah I opisuje učenjaka grješnika: ***"A da smo htjeli, mogli smo ga s njima uzvisiti, ali se on ovome svijetu priklonio i za svojom strašću krenuo. Njegov slučaj je slučaj kao psa: ako ga potjeraš on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš on opet dahće. Takvi su ljudi koji Naše dokaze smatraju lažnim; zato kazuj događaje da bi oni razmislili."*** (El-'Araf, 176. ajet)

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَـٰهُ بِهَا وَلَـٰكِنَّهُۥٓ أَخْلَدَ إِلَى ٱلْأَرْضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ ۚ فَمَثَلُهُۥ
كَمَثَلِ ٱلْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَث ۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلْقَوْمِ
ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا ۚ فَٱقْصُصِ ٱلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

Zatim drugi primjer: ***"Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, pa ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! – A Allah neće ukazati na pravi put narodu koji neće da vjeruje."*** (El-Džumu'a, 5. ajet)

مَثَلُ ٱلَّذِينَ حُمِّلُوا۟ ٱلتَّوْرَىٰةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ ٱلْحِمَارِ يَحْمِلُ
أَسْفَارًۢا ۚ بِئْسَ مَثَلُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ
ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٥﴾

b) Druga skupina obmanute uleme su oni koji posjeduju znanje i imaju vanjska djela, ali su zaboravili na svoja srca i njihovo čišćenje od oholosti, zavisti, rijaa, traženja veličine i ugleda – oni su zaboravili na riječi Poslanika ρ: *"Allah ne gleda u vaše izglede niti u vaše imetke, nego gleda u vaša srca i u vaša djela."* Primjer ovakvoga čovjeka je kao primjer onoga koji je zasijao sjeme žitarice, pa kada je iznikla stabljika sa njom je iznikao i korov koji je trebao isčupati da ne smeta zdravoj biljci, ovaj čovjek je to učinio ali je odsjekao samo grane korova, a korijen je ostao duboko u zemlji, tako da je osijecanjem grana samo ojačao.

c) Sljedeća skupina obmanute uleme jesu oni koji dobro znaju pokuđenost osobina koje smo spomenuli, ali oni, zadivljeni sami sobom, misle da su oni čisti od takvih svojstava i da ih je Allah I zaštitio od takvog ahlaka. Kada se kod takvog primijeti oholost i želja za vođstvom on kaže: *"To što ste primijetili nije uopće oholost već želja za uzdizanjem vjere i pokazivanje veličine nauke i ponižavanje onih koji ne vjeruju u Allaha I."*

Stid

Stid predstavlja jedan od ogranaka uzvišenog stabla imana s kojim je došao islam. U svojoj suštini stid znači sustezanje duše od nečega ili ostavljanje nečega zbog straha od njegove pokuđenosti. Prenosi se od Abdullaha ibn Omera τ, a on od svoga oca da je Poslanik ρ slušao čovjeka kako upozorava drugoga na stid, pa mu je rekao Resulullah ρ: "Ostavi ga, zaista je stid dio imana!" (Bilježe Buhari i Muslim) U drugom hadisu kojeg prenosi Imran ibn Husejn τ kaže Resulullah ρ: "Zaista stid donosi samo dobro." (Bilježe Buhari i Muslim) A Ebu Se'id el-Hudri τ kaže da je Poslanik ρ bio stidniji od djevice u njenoj djevičanskoj sobi i kada bi nešto prezirao primijetili bismo to na njegovom licu. (Bilježe Buhari i Muslim) Ebu Mes'ud el-Ensari τ prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ono što je ostalo od govora prvih poslanika, salavatullahi ves-selamuhu alejhim edžeme'in, jeste ako se ne budeš stidio radi što god hoćeš." Možda je većini

društvenih problema danas uzrok nedostatak stida i skrnavljenje moralnog zastora koji je uspostavio Allah I kod ljudi, tako danas vidimo društva u kojima se raširio nemoral i sve vrste razvrata, društva u kojima je dozvoljeno ono što je Allah I zabranio, a zabranio ono što je Allah Y dozvolio. U takvim društvima primijećujemo pojave koje ne dolikuju čovjeku kao moralnom i razumnom biću od kojih su najmanje i najlakše miješanje muškaraca i žena i oponašanje muškaraca i žena jedni-drugih, a Poslanik ρ je naredio roditeljima da rastavljaju mušku od ženske djece u postelji u desetoj godini, a što se tiče oponašanja Poslanik ρ je prokleo žene koje oponašaju muškarce i muškarce koji oponašaju žene u hadisu kojeg bilježi Buhari, rahimehullah, od Abdullaha ibn Mes'uda τ. Nije na odmet da uz govor o stidu spomenemo i ljubomoru koja predstavlja također osjećaj stida i srama kad moralan insan čuje ili vidi nešto što je pokuđeno ili zabranjeno, u hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre τ da Poslanik ρ kaže: "Zaista je Allah I ljubomoran, a i mu'min je ljubomoran. Allah Y je ljubomoran na mu'mina koji čini ono što je Allah I zabranio." (Bilježi Buhari) U drugom hadisu kaže Poslanik ρ: "Ljubomora je od imana, a bestidnost je od nifaka." (Bilježe Bezzar i Bejheki) Riječ hajaun dolazi od riječi hajatun – život i s obzirom na jačinu života srca tolika će biti i snaga stida kod jednog čovjeka, dok manjak stida predstavlja mrtvilo srca i duše. U jednom eseru stoji da je Allah I rekao: "O sine Ademov, ako se budeš stidio Mene, Ja ću učiniti da ljudi zaborave tvoje mahane i da budu zaboravljeni tvoji grijesi na zemlji i Ja ću izbrisati iz glavne knjige tvoje pogreške, a ako se ne budeš stidio Mene – odgovarat ćeš za sve to na Sudnjem danu!" U drugoj predaji stoji da je Allah I objavio Isau υ: "Upozoravaj sebe, a ako to ne budeš činio stidi se od Mene da upozoravaš druge." Fudajl ibn Ijad τ je rekao: "Petoro je od znakova nesreće: tvrdoća srca, oko tvrdo na suzi, nedostatak stida, pretjerana želja za dunjalukom i duga nada." Spomenut ćemo još jednu predaju u kojoj stoji da je rekao Allah I: "Nepravdu Mi čini Moj rob: on traži od Mene i Ja se stidim da ga odbijem, a on griješi prema Meni i ne stidi se Mene."

Vrste stida

Spominje se deset vrsta stida:

1. Stid od grijeha. Primjer za to je stid Adema υ koji je pobjegao poslije učinjenog grijeha u Džennetu, pa ga je Allah I upitao: "Zar bježiš od Mene, Ademe?" – a on je odgovorio: "Ne, Gospodaru, već zbog stida od Tebe."

2. Stid zbog umanjivanja, kao što je stid meleka koji slave i veličaju Allaha I dan i noć, pa kada dođe Sudnji dan reći će: "Slava Tebi Gospodaru, nismo Te obožavali kako Tebi dolikuje."

3. Stid zbog uzvišenosti. To je stid spoznaje i što čovjek više poznaje svoga Gospodara više Ga se stidi.

4. Stid plemenitosti, kao što je stid Poslanika Muhammeda ρ prema ljudima koje je pozvao na svadbu kad je oženio Zejneb, radijallahu anha, pa su oni oduljili sa svojim sjedenjem, a on zbog stida nije mogao da im kaže da idu.

5. Stid ustručavanja, kao što je stid Alije ibn Ebi Taliba τ koji se stidio da pita Poslanika ρ o meziji zbog njegove kćerke Fatime, radijallahu anha, koja je bila udata za njega.

6. Stid podcjenjivanja i omalovažavanja samoga sebe, kao što je stid čovjeka od njegovog Gospodara Y kada Ga moli za neku svoju potrebu, kao što stoji u predaji da je Musa υ rekao: "Ja Rabb, ja ponekad imam dunjalučku potrebu, ali se stidim da Te molim za nju", a Allah I mu je odgovorio: »Traži od Mene, pa makar se radilo o soli za hranu ili o hrani za tvoju stoku.«

7. Stid onoga koji voli od Onoga Kojeg voli, tako da kada mu naumpadne u odsutnosti on osjeti stid i pocrveni mu lice.

8. Stid koji proizilazi iz ljubavi i straha zbog osjećaja nepotpunog robovanja Gospodaru svjetova i osjećaj da je On daleko iznad našeg robovanja.

9. Stid ponosa i veličine koji osjećaju uzvišene duše kada čine neko dobro djelo i kada žrtvuju nešto od svoga imetka na Allahovom I putu, tako npr. ako nekom daje sadaku, stidi se od njega kao da je on onaj koji prima sadaku.

10. Stid od samog sebe, to je stid plemenite duše koja se stidi zbog zadovoljstva sa samom sobom, iako je njeno robovanje nepotpuno.

Kaže Ebu Hatim, rahimehullah, (Muhammed ibn Hibban el-Busti poznati islamski učenjak koji je napisao Rawdatu-l-ukala): "Obaveza je razumnom i pametnom čovjeku da bude stidan, jer je stid osnov pameti i izvor dobra, a ostavljanje stida je osnov džehla i izvor zla." U drugoj predaji kaže: "Onaj ko posjeduje jak stid – sačuvao je svoju čast i pokazao svoju dobrotu, a onaj kod kojeg nestane stida – kod njega nestane sreće, a kod koga nestane sreće on postaje nevažan i omražen kod ljudi." Svaki istinski musliman je čedan i stidan i stid je njegov ahlak, jer je on dio imana, a iman je akida jednog muslimana i smisao njegovog života. Rekao je Resulullah ρ: "Stid i iman su nerazdvojni, kada nestane jednog nestane i drugog." (Bilježi Hakim i kaže da je sahih po šartovima Buharije i Muslima)

Spomenut ćemo dvije vrste govora prvih poslanika:

1) Prvo značenje jeste upozorenje ili prijetnja, što znači da onaj koji se ne bude stidio radit će svakako šta hoće.

2) Drugo mišljenje jeste da čovjek gleda u djelo koje želi uraditi, pa ako je od djela zbog kojih se ne treba stidjeti, uradit će ga – kažu neki učenjaci da ovaj hadis sadržava pet propisa u rečenici: ako se ne budeš stidio radi šta hoćeš, jer ljudsko djelo ili sadržava ili ne sadržava stid – ako se radi o stidu, onda se to odnosi na haram ili mekruh, a ako se ne stidiš, onda se radi o vadžibu, mustehabu ili mubahu.

Pravednost

❑ Pravednost je u jeziku ono što se ukorijeni ili učvrsti u duši kao ispravno i to je suprotno džewru (nepravednost). Poznato je da je jedno od Allahovih lijepih imena el-Adl, postoje mnogobrojnih kur'anski ajeti koji govore o pravednosti, a mi ćemo spomenuti samo neke: ***"Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega, – a i meleki i učeni –, i da On postupa pravedno. – Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!"*** (Ali 'Imran, 18. ajet)

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ
إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨

Kaže Ibnu-l-Kajjim za riječi kaimem bi-l-kist – da On I postupa pravedno: "Ispravnost i pravednost su dvije neodvojive osobine i kod koga riječ i djelo budu pravedni on je častan i ispravan, i obrnuto kod koga riječi i djelo budu ispravni on postupa pravedno, a radi toga Allah I nam naređuje da Ga molimo da nas uputi na pravi put, tj. na put onih kojima je dao Svoje blagodati od poslanika, iskrenih šehida i dobrih mu'mina – njihov put je pravednost i oni su ljudima sudili po pravdi, a siratu-l-mustekim znači činjenje djela pokornosti, a ostavljanje griješenja, jer je griješenje nepravda i nasilje."

Sejid Kutb, rahimehullah, u svom Zilalu za ovaj ajet kaže: "Allahovo upravljanje kosmosom i životom je zasnovano na pravdi i ne može se ostvariti apsolutna pravda u životu čovjeka, niti se može uspostaviti ispravan odnos prema živim svjetovima, osim živeći po programu kojeg je Allah objavio ljudima ili koje je objasnio u Svojoj Knjizi u suprotnom nema pravde, niti ispravnosti, niti harmonije u životu već samo nasilje, razilaženja i sukobi. I kada u ljudskom životu sudi zakon kojeg je izmislio čovjek i kojeg obavezno prati

neznanje i ograničenost, iz njega mora proizići nasilje i kontradiktornost."

❑ Drugi ajet: ***"O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka, bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je da se brine o njima! Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravedni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali, – pa, Allah, zaista, zna ono što radite."*** (En-Nisa', 135. ajet)

۞يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ بِٱلۡقِسۡطِ شُهَدَآءَ لِلَّهِ وَلَوۡ عَلَىٰٓ
أَنفُسِكُمۡ أَوِ ٱلۡوَٰلِدَيۡنِ وَٱلۡأَقۡرَبِينَۚ إِن يَكُنۡ غَنِيًّا أَوۡ فَقِيرٗا فَٱللَّهُ أَوۡلَىٰ بِهِمَاۖ
فَلَا تَتَّبِعُواْ ٱلۡهَوَىٰٓ أَن تَعۡدِلُواْۚ وَإِن تَلۡوُۥٓاْ أَوۡ تُعۡرِضُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ
بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٗا ١٣٥

Kaže Ibn Kesir, rahimehullah, u tefsiru ovog ajeta: "Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da postupaju pravedno i da neodstupaju od toga ni lijevo ni desno, da se nikog ne boje na Allahovom putu i da se u tome potpomažu, Uzvišeni kaže: ***"Svjedočite Allaha radi,"*** tj. ispunjavajte svoja svjedočanstva radi Allaha želeći Njegovo zadovoljstvo i tada će ona biti ispravna, pa makar to bilo i protiv vas samih ili roditelja i rodbine, tj. ako bi svjedočenje bilo protiv tvojih roditelja i rodbine, nemoj ih štititi već svjedoči istinu makar oni pretrpjeli štetu, jer je istina presudna za svakog."

Predaja Abdullaha ibn Revvahe τ kada je Poslanik ρ poslao na Hajber da procijeni urod, odnosno plodove, pa su židovi htjeli da ga potkupe da bi bio popustljiv prema njima, on im je tada rekao:

"Tako mi Allaha, ja vam dolazim od meni najdražeg stvorenja, a vi ste mi najmrža stvorenja i mrži ste mi od majmuna i svinja, ali me to neće natjerati da budem nepravedan prema vama." A židovi su rekli: "Na ovome opstoje nebesa i Zemlja."

❑ Treći ajet: ***"O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite!"*** (El-Ma'ide, 8. ajet)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُواْ ۚ ٱعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

Kaže Poslanik ρ u hadisu kojeg bilježi imam Muslim od Abdullaha ibn Amra τ: "Pravedni će biti kod Allaha na mimberima od svjetla s desne strane Milostivog, a obe strane Milostivog su desne, oni koji budu pravedni u vlasti prema svojim porodicama i onima koji su im podređeni."

Vrste pravednosti:

1. Najveća pravednost je potvrda tewhida i odbacivanje širka, i to je istina na kojoj opstoje nebesa i Zemlja i zbog koje je Allah sve stvorio: ***"Mi nismo stvorili nebesa i Zemlju i ono što je između njih***

Aktivna Islamska Omladina Linz

njih da bismo se igrali. Mi smi ih stvorili sa ciljem, ali većina ovih ne zna." (Duhan, 38/39. ajet) –

وَمَا خَلَقْنَا ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَـٰعِبِينَ ﴿٣٨﴾ مَا خَلَقْنَـٰهُمَآ
إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

"Oni koji govore: "Naš Gospodar je Allah!" – i istraju na pravom putu, neka se ničega ne boje i ni za čim nek ne tuguju!" (El-Ahkaf, 13. ajet)

Dokaz da je širk najveća nepravda jeste: ***"Kada Lukman reče sinu svome, savjetujući ga: "O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda."*** (Lukman, 13. ajet)

وَإِذْ قَالَ لُقْمَـٰنُ لِٱبْنِهِۦ وَهُوَ يَعِظُهُۥ يَـٰبُنَىَّ لَا تُشْرِكْ
بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

Zatim: ***"Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na pravom putu."*** (El-En'am, 82. ajet)

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمْ يَلْبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلْمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْأَمْنُ وَهُم
مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

2. Pravednost prema samome sebi.

U ovu pravednost ulazi izvršavanje emaneta s kojim je Allah I zadužio čovjeka i to je ono što je između Rabba i roba, a nepravda prema samom sebi je u ovom slučaju neizvršavanje naredbi i činjenje grijeha prema Allahu I.

3. Pravednost prema drugim ljudima.

Kaže imam Ibnu-l-Kajjim u svome djelu Medaridžu-s-salikin: "Lijep ahlak se temelji na četiri svojstva i nezamisliv je bez njih:

a) Sabr.
b) Čednost.
c) Eš-Šudža' – hrabrost.
d) Adl – pravednost.

❑ Što se tiče sabura on potiče čovjeka na savladavanje u srdžbi, blagost i sprječava ga nepromišljenosti i brzopletosti.

❑ Što se tiče čednosti ona ga potiče na ostavljanje svega što je loše od riječi i djela, i potiče ga na stid koji je glava svakog dobra, a sprečava ga od razvrata, laži, pohlepe, gibeta itd.

❑ Hrabrost je uzrok ponosa u duši i ona rađa najljepše osobine lijepog ahlaka i potiče na trud i žrtvu u ime Allaha I.

❑ Pravednost potiče čovjeka na pravedan postupak i zauzimanje srednjeg stava između poniženja i grubosti, straha i nepromišljenosti, između srdžbe i pretjerane poniznosti.

<u>A temelj lošeg ahlaka su četiri osobine</u>:

a) Džehl – neznanje.
b) Zulm – nepravda.
c) Šehvetun – strast.
d) Gadab – srdžba.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ
ٱلْوَهَّابُ ﴿٨﴾

«Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje » Ali Imran 8.

lektor:Abdulmedžid Nezo,...
obrada teksta:Hamza Alijagić, Hajrudin Begić,...
šerijatska recenzija: prof. sa medrese Mus,ab ibn Umejr,
dizajn i štampa: AIO Linz